

ANADOLU HALK KÜLTÜRÜ BAĞLAMINDA MÜZİK PRATİKLERİ (AFYONKARAHİSAR/İSCEHİSAR ALANYURT KÖYÜ ÖRNEĞİ)¹

Öğr. Elm. Süleyman ARIKAN²

Doç. Dr. Çağhan ADAR³

ÖZET

Bir kültürel sistemin tam anlamıyla anlaşılabilmesi, o kültürel sistemin bütün anlam ve değerlerinin ortaya çıkarılmasına bağlıdır. Bundan dolayıdır ki Anadolu halk kültürünün şekillenmesinde geçmişten günümüze kadar pek çok milletin, pek çok kültürün katkısı olmuştur. Anadolu'nun dünya coğrafyası üzerinde, Doğu ve Batı kültürlerinin tam ortasında kalışı ise bu etkileri diğer bölgelere oranla daha da artırmıştır. Böyle bir ortamda Alanyurt köyü ile alakalı herhangi bir çalışmaya rastlanmamış olması "Anadolu Halk Kültürü Bağlamında Müzik Pratikleri (İscehisar Alanyurt Köyü Örneği)" konusunu seçmemizin ilk önceliği olmuştur.

Alan araştırmasının temel amaçları: geleneksel müzik pratiklerini ve âşık yaratmalarından olan tasavvufi halk müziği ritüellerinin yerel niteliklerinin yerinde izlenebilmesi, daha önceki araştırmalarda yapılan tespitlerden yola çıkarak ne gibi değişikliklere uğradığının anlaşılması ve varsa yeni pratiklerin derlenmesi olarak özetlenebilir. Kaynak taramalarında ise AKÜ Merkez Kütüphanesi, YÖK'te bulunan tez çalışmaları, TRT nota arşivi ve çeşitli müzik firmalarınca yayınlanmış yerel ve bölgesel sanatçılara ait albüm kayıtları incelenmiştir. Tasavvufi halk müziği ile ilgili daha önce yayınlanmış kitap, makale ve araştırma yazılarının incelenerek inanç boyutuyla ilgili daha önce yapılan tespitler taranmıştır.

Sonuç olarak bütün bu araştırmalar neticesinde ritüellerin içerisinde yaşadığı Anadolu kültürü içerisindeki yeri tespit edilerek geçmiş kültürlerden günümüze taşıdığı özelliklere dikkat çekilmiş, bu sayede tarihsel süreç içerisinde Alanyurt köyünde yaşayan ve çeşitli sebeplerden (göç, ticaret, savaş vb.) dolayı Alanyurt köyü dışından gelen kültürel unsurların müzik pratiklerine ve inanç bağlamı müziklerine yaptığı katkı ortaya çıkarılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Afyonkarahisar, İscehisar, Alanyurt Köyü, Anadolu Halk Kültürü, Müzik Pratikleri.

¹ Bu makale, Süleyman ARIKAN'ın Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzik Anasanat Dalında Doç. Dr. Çağhan ADAR'ın danışmanlığında hazırlamış olduğu "Anadolu Halk Kültürü Bağlamında Müzik Pratikleri (İscehisar Alanyurt Köyü Örneği)" başlıklı yüksek lisans tezinden derlenmiştir.

² Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuarı, ORCID: 0000-0001-8264-1749
arikansuleyman93@gmail.com

³ Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuarı, ORCID: 0000-0002-6096-9054 cadar@aku.edu.tr

MUSIC PRACTICES IN THE CONTEXT OF ANATOLIAN FOLK CULTURE (EXAMPLE OF AFYONKARAHISAR İSCEHİSAR ALANYURT VILLAGE)⁴

ABSTRACT

The full understanding of a cultural system depends on revealing all the meanings and values of that cultural system. Therefore, many nations and many cultures have contributed to the formation of Anatolian folk culture from past to present. The fact that Anatolia is located on the world geography and in the middle of east-west cultures has increased these effects even more than other regions. The fact that there was no study related to the village of Alanyurt in such an environment was the first priority for us to choose “Music Practices in the Context of Anatolian folk culture (İscehisar Alanyurt Village Example)”.

The main objectives of the field research are; traditional music practices and local characteristics of Sufi Folk Music rituals, which are among the Creations of Light, can be summarized as an understanding of what changes they have undergone, and compilation of new practices, if any. In the literature review, the thesis studies in AKÜ Central Library, YÖK, TRT music archive and album records of local and regional artists published by various music companies were examined. Previously published books, articles and research articles on Sufistic Folk Music were examined, and the previous findings on the dimension of belief were scanned.

As a result, as a result of all these researches, the place in the Anatolian culture, where the rituals live, has been determined, and the features it has brought from the past cultures to the present have been taken into consideration, thus, it has lived in the village of Alanyurt and has come from outside the village of Alanyurt for various reasons (migration, trade, war, etc.). The contribution of the elements to music practices and faith-based music has been revealed.

Keywords: Afyonkarahisar, İscehisar, Alanyurt Village, Anatolian Folk Culture, Music Practices.

GİRİŞ

İnsanlık tarihinin bilinen ilk zamanlarından bu yana birçoğunun topluluklar halinde yaşadığı bilinmektedir. İnsan topluluklarının beraber yaşamalarından kaynaklı olarak gerek ihtiyaçtan gerekse zorunluluktan bazı kurallar ortaya çıkmış ve bu kurallar zaman içinde insan davranışlarına kalıcı etkiler bırakmıştır. Sosyal çevrede bu etkileri ortaya çıkaran kurallar bir bütün oluşturarak kültürü meydana getirmiştir.

Kültür kelimesinin günümüze kadar birçok tanımı yapılmış ve birçok alanda kullanılmıştır. Kültür, “İnsanın, insanla ve insanın tabiatla olan mücadelesinde ortaya çıkan durumlar ve ihtiyaçlar karşısında insanın meydana getirdiği tarihi, hareketli, değişken, sosyal ihtiyaçları karşılayıcı ve doyum sağlayıcı, millî hususiyetleri olan her şeydir” (Ekici, 2013: 9). Kültür kendini oluşturan örf, âdet, gelenek, görenek gibi sosyal normlarla hayat bulmuş ve bunlarla varlığını sürdürerek kuşaktan kuşağa aktarılmıştır.

---

⁴ This article which Süleyman Arıkan in Afyon Kocatepe University, Institute of Social Sciences, Department of Music, prepared under the consultancy of Assoc. Dr. Çağhan Adar was compiled from the master's thesis which is name Music Practices in the Context of Anatolian Folk Culture (İscehisar Alanyurt Village Example)

Örf, belli bir yasal dayanağı olmayan ve halkın içgüdüsel olarak uyduğu gelenek ve âdetler olarak tanımlanabilir.

Âdet, genel olarak bir toplumun geçmişten günümüze kadar uyduğu kurallardır. Âdetler, toplumların sosyal yaşamını düzenlemekte ve denetleyebilmektedir.

Gelenek; geçmişten günümüze kadar gelen, önemli görülüp kuşaktan kuşağa aktarılan, gerektiğinde yaptırım gücü olan davranışlar olarak bilinmektedir.

Görenek, Türkçe "görmek" kelimesinden türediği bilinmekle birlikte insanların birbirlerinden etkilenerek yaptıkları hareket anlamına gelmektedir.

Kültürün aktarımında kullanılan bir diğer araç ise müziktir. Müzik için genel bir tanım yapılacak olursa sesin biçim ve alam kazanmış halidir. Bir başka deyişle müzik, duygu ve düşüncelerin tek sesli ya da çok sesli olarak anlatma sanatı olarak tanımlanabilir.

“Müzik kültürü; toplumun bir üyesi olarak insanoğlunun, genel kültürünün yanında kazandığı müzik sanatına ilişkin bilgi, beceri, tutum ve davranışlar ile müzik ortamlarında geçerli ahlâk kuralları, gelenekler ve benzeri diğer yetenek ve alışkanlıkları kapsayan karmaşık bir bütündür” (Günay, 2011: 99). Müzik en az insanlık tarihi kadar eskidir ve müziği olmayan bir toplum, bir kültür düşünülemez. Kimi zaman amaç kimi zaman ise bir araç olarak kullanılan müzik, tarih boyunca çeşitli şekillerde kullanılmış ve toplumlar tarafından farklı şekillerde ifade edilmeye çalışılmıştır.

Anadolu, binlerce yıllık tarihsel ve kültürel geçmişiyle bugüne kadar pek çok uygarlığa, beyliklere ve devletlere ev sahipliği yapmıştır. Bu oluşumların bıraktığı izlere Anadolu coğrafyasında rastlamak mümkündür. Yakın dönemde Türklerin Anadolu toprakları üzerinde hâkimiyetleriyle birlikte kültürel açıdan bu coğrafyada örf, âdet ve gelenekleri yaygınlaştırmıştır. Anadolu’ya farklı kollardan gelerek yerleşen Türkler, Orta Asya’dan getirdikleri siyasi ve ekonomik faaliyetlerinin yanı sıra kültürel miraslarını da bu coğrafyaya taşımışlardır (Yaşar, 2019: 5).

Bir bölgedeki kültürel değerlerin tümünü niteleyen halk kültürü, toplumun sosyo-ekonomik özelliklerini ortaya çıkarmakta ve ayrıca ulusun kültür birliğini sağlamaktadır. Halk kültürünün temel özelliklerinden biri de yerelliktir. Bireysel yaşantının örneklerinden biri olan halk kültürü ürünleri, çeşitli düzeylerde iletişim sağlama işlevini de yerine getirir. Milletleri diğer kültürlerden ayıran kültürel özelliklerin esası halk kültürüdür (Artun, 2004: 3).

Halk kültürü unsurları içinde sözlü kültürün devamı olarak müziğin de önemli bir rolü vardır. Yerel müzik unsurlarını içinde barındıran ve çeşitli topluluklarda genel olarak halk müziği olarak ifade edilen tür; aktarım sürecinde bulunduğu coğrafyanın diğer kültürel unsurlarını da taşır. Bu konuyla ilgili olarak Yaşar: “Halk müziği, genel olarak bir toplumun sosyal, ekonomik ve siyasal durumunu içinde barındıran ve halkı derinden etkileyen olayların söze ve müziğe yansınmasıyla oluşan halk kültürünün bir ürünüdür” (2018: 27) şeklinde bir tanımlama yapmıştır.

Anadolu coğrafyasında Türk müziği içinde yerel müzik özellikleri bağlamında sınıflandırılan Türk halk müziği, bölgelere ve yörelere göre üslup ve tavır açısından farklılık göstermektedir. Afyonkarahisar ili, İscehisar ilçesi de bu farklılıkların gözlemlenebildiği bir çalışma sahasıdır. Yaşar, İscehisar'ın geleneksel müzik kültürüne ilişkin "İscehisar geleneksel müzik kültürü, yaratılış bağlamında iki tür altında değerlendirilebilir. Bunlardan bir tanesi daha çok yörede yerel müzik kültürünü oluşturan anonim halk müziği, bir diğeri ise Alanyurt köyü ve çevresinde yaşayan Alevi topluluklarının âşıklık geleneği çerçevesinde seslendirdikleri âşık müziğidir" (2019: 391-392) şeklinde bir ifadeye yer vermektedir.

Alanyurt köyü Anadolu halk kültürü bakımından incelendiğinde kültürü oluşturan bazı müzik pratiklerinin öne çıktığı görülmektedir. Bunlar halk müziği ana çatısında değerlendirildiğinde "Anonim Halk Müziği" ve "Âşık Yaratmaları" olarak sınıflandırılabilir. Alevi-Bektaşî inanç kültürüne sahip olan köyde âşık yaratmaları kapsamında değerlendirilen nefeslerin daha yaygın olduğu gözlemlenmektedir. Bunların yanı sıra anonim halk müziği örneklerinden olan ninniler, askerlik türküleri, düğün türküleri ve ağıtlar kültürün ayrılmaz bir parçası olarak nitelendirilebilir. Yörede sözlü gelenek ürünlerinden olan halk şairlerinin de varoluşu, yöre kültürüne olumlu katkılar sağladığı söylenebilir.

1. AFYONKARAHİSAR İSCEHİSAR İLÇESİNİN COĞRAFİ KONUMU

Afyonkarahisar'a bağlı olan ilçenin doğusunda Bayat, batısında Afyonkarahisar merkez, kuzeyinde İhsaniye ve Eskişehir'in Çifteler ilçesi, güneyinde ise Gebeceler kasabası bulunmaktadır. Ortalama yükseltisi 1050 metre olarak belirtilen ilçenin yüzey şekillerinde önemli değişiklikler görülmektedir. İlçe topraklarının kuzey ve kuzeydoğu kesimleri oldukça dağlık ve engebeli olmasına rağmen, güney ve batı kesimleri penepenler halinde dalgalı ve düz bir yapı şeklinde görülmektedir. İlçenin genel görünümü ise bir yayla karakteri taşımaktadır (<https://www.iscehisar.bel.tr/sayfa-8-cograf-yapi.html>, 09.03.2020).

Resim 1: Afyonkarahisar İscehisar İlçesi Haritası

Kaynak: <https://www.resimler.tv/resim325.htm> (Erişim Tarihi: 09.03.2020)

2. AFYONKARAHİSAR İSCEHİSAR İLÇESİNİN TARİHİ

İscehisar'ın Afyonkarahisar bölgesinde kurulan ilk yerleşim yerlerinden biri olduğu bilinmektedir. Anadolu'da yaşayan tüm uygarlıkların kalıntlarına bu yerleşim yerinde rastlamak mümkündür. İlçenin bilinen en eski tarihi Eski Tunç Devri'ne kadar uzanmaktadır (Bayar, 2003: 33). İscehisar Belediyesinden edinilen bilgiye göre ilçenin tarihi şu şekildedir:

Dokimeion (İscehisar) şehri Büyük İskender'in döneminde yaşamış General Dokimos tarafından kurulmuştur. Şehrin kuruluş sebebi, bugün Bacakale denilen mevki civarında beyaz ve menekşe mermer yataklarıdır. Nasıl ki yazıt ve anıtları için Hititler bazaltı, Frigler ise tüfü kullanmışsa aynı amaç için Grekler de daima mermere ihtiyaç duymuşlardır. Hellenistik Dönem mermer ocaklarına rastlanılamamaktadır. Bunun sebebi, bütün Akdeniz civarını kaplayan Roma İmparatorluğu'nun burada yer alan en büyük mermer ocaklarının Hellenistik Dönem'in izlerini silmiş olmasıdır. İscehisar'dan çıkan mermerler sadece Anadolu'daki önemli şehirlere değil, Kuzey Afrika ve başta Roma olmak üzere İtalya'daki birçok şehre de ihraç edilmekteydi. Roma döneminde, bu mermer ocakları Dokimeion şehrine ait değildi. Toprak altında bulunan bütün varlıklar gibi onlar da, Roma İmparatorları'nın özel mülkiyeti olarak İmparatorların sosyal durumu yüksek azatlıları tarafından yönetilmekteydi. Bu yüzden Dokimeion şehri, mermerin getirdiği zenginlikten faydalanamadı çünkü gelirler doğrudan Roma Devlet Hazinesine aktarılıyordu. Bu meşhur mermer ocaklarından "Afyon şekeri" diye adlandırılan beyaz mermer ve bugün "menekşe" denilen, Roma Dönemi'nde de çok rağbet gören kırmızı lekeli beyaz mermer çıkar ama İscehisar'da hiç mermer yoktur. Çünkü kasaba siyah bazalt tepeleri üzerinde yer alır. İşte "İscehisar" adı "is" kelimesinden gelir. Anlamı: "Karacakale"dir.

Günümüzdeki İncehisar'da sergilenecek olan Roma ocaklarından çıkmış, yüzlerce ham madde blok ve sütun üzerinde yer alan Latince yazıtlar ocakların yüzyıllar boyunca süren idari düzeni hakkında arkeologlara paha biçilmez bilgiler vermektedir. İncehisar ismi ile ilgili olarak Anadolu'nun Türkler tarafından fethedilmesi yıllarına bakıldığında şu bilgilere rastlamaktayız: “Çin tarihçilerine göre eski Türk ili (Türkistan) Hiyenigne (Koyunlu) Devleti beş büyük hanlık şeklinde yönetiliyordu. Kuzeyde Karahan, güneyde Akhan, batıda Kızılhan, merkezde Sarıhan (ILHAN), doğuda Gökhan komuta ediyordu.”

Selçuklu hükümdarı I. Mesut Dönemi'nde Afyon civarında 300 yerleşim bölgesi tespit edilmiş, yukarıda bahsedilen Türk boyları buralara iskân edilmiştir. Oturumuna tahsis edilen ulusun mensup olduğu boy adına göre bu yörelerin adları konulmuştur. Bu beş boydan bölünerek Anadolu'ya gelenlerin yerleşim alanları şunlardır: “Kar, Karaca, Karasar, (Karahisar-Afyon) İncekarahisar (İncehisar), Karacaören (Belkaramık), Karadilli, Karayokuş...”

Bu bilgiler ışığında düşünüldüğünde, İncehisar adı Karahan boyundan gelen Türklerin adıdır. Yaşlıların zaman zaman kullandıkları İncekareser şeklindeki ifadelerden de bu hükmeye varmak mümkündür. Demek ki Türkler 800 yıl önce Anadolu'yu vatan olarak benimsemişlerdir. Karahanlılar boyundan gelenler de yöreye İncekarasur adını vermişlerdir. Zamanla bu isim İncehisar'a dönüşmüştür (<https://www.iscehisar.bel.tr/sayfa-1-tarihce.html>, 09.03.2020).

3. ALANYURT KÖYÜ

Konum olarak bağlı bulunduğu İncehisar ilçesinin batı kesiminde yer almaktadır ve ilçe merkezine yaklaşık 19 km, Afyonkarahisar'a ise 49 km uzaklıktadır. Bayar bir çalışmasında: Doğudan batıya uzanan Şaphane Dağları, Bakacak Dağları, Ağın Dağları ile Mekan Gediği ve Eğmir Özü arasında kurulu olduğunu belirtmiştir (2003: 178). Alanyurt köyünün coğrafi değerlendirmesi yapılacak olursa köyü çevreleyen Şaphane Dağları, Bakacak Dağları ve Ağın Dağları'nın dışında genellikle düz şekilde görünmesinin yanında köy merkezinde ufak tepelikler ve yokuşlar bulunmaktadır.

Alanyurt'un bölgedeki en eski yerleşim yerlerinden biri olduğu bilinmektedir. Yapılan çalışmalarda, bulunan eserlerin yaklaşık 5 bin yıl öncesine yani Eski Tunç Çağı'na dayandığını görmekteyiz. Bayar bir çalışmasında: “Bölgedeki en eski yerleşim merkezlerindedir. Bulunan eserler, buranın geçmişinin 5 bin yıl öncesine ‘Eski Tunç Çağı'na’ götürür. Burada yapılan kazılarda bulunan Eski Tunç Çağı'na ait eserler bulunmuştur” (2003:179) diyerek Alanyurt köyünün geçmişi hakkında bilgi vermektedir.

Anadolu halk kültürünün yaşatılmaya çalışıldığı Alanyurt'ta bulunan halkın çoğunluğunun Alevi-Bektaşî inanç kültürüne sahip oldukları belirtilmiştir. Hacı Bektaş-ı Veli öğrencilerinden Seyit Cemal (Kemal) Sultan Ocağı'na bağlı olan köyde; bir cemevi ve sünnî inanca mensup halk ve misafirlerin ibadet edebilmeleri için iki adet Alanyurt merkezde, bir adet Selimiye Mahallesi'nde olmak üzere toplamda 3 adet cami bulunmaktadır. Ayrıca köyde Karaca Ahmet Sultan'ın torunlarının bulunduğu yatır ve Bakacak Dağı'nda bulunan yatırla birlikte iki adet yatır vardır.

Alanyurt köyünde yaşayan halkın büyük çoğunluğu tarım ve hayvancılık ile geçimlerini sağlamaktadır. Hayvancılık ile uğraşan insanlar genellikle büyükbaş ya da küçükbaş yetiştiriciliği yapmakta, tarım ile uğraşan insanlar ise genellikle arpa, buğday gibi tahıl ürünlerinin hasadını yapmaktadırlar. Bunun yanı sıra İscehisar ilçesinde bulunan mermer ocakları ve fabrikalar da köy halkının geçim kaynakları arasında yer almaktadır.

4. ALANYURT KÖYÜ HALK KÜLTÜRÜ UNSURLARI GEÇİŞ DÖNEMLERİ

“Doğum, evlenme ve ölüm” olmak üzere üç bölümden oluşan geçiş dönemleri, insan hayatında çok önemli bir yere sahip olduğu bilinmektedir. Anadolu halk kültüründe geçiş dönemleri bölgelere, yaşam biçimlerine, inanışlarına, örf ve âdetlere göre birtakım benzerlikler ya da farklılıklar gösterebilmektedir. Örnek bir çalışmada: İnsan hayatının başlıca üç önemli geçiş dönemi vardır. Bunlar: doğum, evlenme ve ölümdür. Her biri kendi bünyesi içerisinde birtakım alt bölümlere ve basamaklara ayrılır. Bu üç aşamanın çevresinde birçok âdet, inanç, töre, tören, ayin, dinsel ve büyüsel özlü işlem kümelenerek söz konusu geçişleri bağlı buldukları kültürlerin beklentilerine ve kalıplarına uygun bir biçimde yönetmektedir. Bunların hepsinin amacı da kişinin bu geçiş dönemindeki yeni durumunu belirlemek, kutsamak, aynı zamanda da kişiyi bu sırada yoğunlaştığına inanılan tehlikelerden ve zararlı etkilerden korumaktır (Örnek: 2000, 131). Geçiş dönemlerinde kümelenen âdetler, gelenekler, töreler ve törenlerle birlikte bunların içerisinde yer alan işlemler ve uygulamalar bir ülkenin ya da belirli bir yörenin geleneksel kültürünün ana bölümlerinden birini oluşturur (Örnek: 2000, 131).

4.1. Doğum Evresi

Doğum evresi, insanoğlunun dünyaya gelmesi olarak bilinmektedir. Ana rahmine düştüğü andan doğum sonrasında belirli bir dönemi kapsayan dönemdir. Bu dönemin de kendi içinde doğum öncesi, doğum sırası ve doğum sonrası gibi aşamaları vardır. Bu bağlamda her aşama kendine ait birtakım pratikler barındırmaktadır.

Kaynak kişilerden edinilen bilgilere göre doğum öncesinde geçmiş yıllara bakıldığında özel bir hazırlığın yapılmadığı ifade edilmiştir. O dönemlerde hem maddi zorluklar hem de sağlık kuruluşlarının köyde bulunmamasından dolayı çoğu zaman hamile kalan kadın bunun farkında bile olmadan doğuma kadar tarlada çalışmaya devam etmektedir. Fakat geçmiş dönemlerde yörede çocuk düşünen ailelerin birtakım uygulamalar da yaptığı belirtilmiştir. Bu uygulamalardan biri düğünün son günü -gelin eve indikten sonra- eğer istedikleri çocuk erkek ise erkek bebek, istedikleri çocuk kız ise kız bebek gelinin kucağına verilmektedir.

Bebek geldiği haneye büyük bereket, mutluluk ve heyecan getirmektedir. Evlenen çiftler ne kadar isteseler de bazen sağlık sorunları bazen de psikolojik sıkıntılar nedeniyle çocuk sahibi olamayabilirler. Bu durumda ise köyde bulunan yatırlardan biri olan Bakacak Dede yatırına dua etme, kurban adama, mum yakma ve orada bulunan çam ağacına bez parçası bağlama gibi uygulamalar yapılmaktadır. Bunun yanı sıra Seyit Karacaahmet Sultan'ın torunlarının bulunduğu caminin içinde bulunan yatırlara dua edilir ve kadın o tekkeye satılır. Bu tekkede yapılan bir diğer uygulama ise ismi Mehmet olan 7 kişiden bıçak alınıp yatırda bulunan kuyuya dua edilerek atılır ve çocuk istenilir.

Yörede yapılan bir diğer uygulama ise Seyit Cemal(Kemal) Sultan Ocağı dedelerinden olan Ali DEMİR'e gidilerek okunmuş bel bendi (bel ipi) alınarak hamile kalana kadar kadının belinde bağlı durduğu ifade edilmiştir.

Kadının hamile kalmasının ardından merak edilen en önemli husus, bebeğin cinsiyetidir. Köyde yaşı ileri olan kişilerin cinsiyeti öğrenmek için belirli durumlara dikkat ettikleri belirtilmiştir. Bunlardan birincisi hamile olan kadının karnı büyürse erkek çocuğu olacağı, poposu büyürse çocuğun kız olacağını anladıklarını; diğer yandan kadının karnı uzunlamasına büyürse erkek, yuvarlak büyürse kız olacağını anladıklarını söylemişlerdir. Hamile olan kadının sancılarının başlamasıyla birlikte doğum başlamış olur ve evden birisi ebeye haber verir.

Doğum gerçekleşikten hemen sonra bebeğin göbek bağı kesilerek bağlanır. Bebek önce kokmaması için tuzlanır, sonrasında köyden toplanmış 40 adet küçük taş bebeğin yıkanacağı kabın içerisine atılır ve bebek bu suyla yıkanır. Anne ve bebek 40 günlük "loğusa" denilen dönemden geçmektedirler. Bu dönemde ikisinin de dışarı çıkması uygun görülmez. Loğusa kadının başucuna Yasin-i Şerif konulur ve odada yalnız bırakılmaz. Bu dönem bitene kadar anneye al basmaması için kırmızı yazma takılır, bebeğin ise sarılık olmaması için sarı yazma ile beşiği örtülür. Kaynak kişilerden edinilen bilgiye göre: Eskiler, "Kefeni biçilmiş suyu ılımış." derlerdi ve loğusa kadına zorda kalınmadığı sürece su içirilmezdi, bilgisine ulaşılmıştır.

Yörede yeni doğan bebeğe genellikle bir hafta içinde isim verilmektedir. Çoğu zaman bebek kız çocuğu ise babaannenin; erkek çocuğu ise büyükbabanın isminin verilmesi bir gelenektir. İsim verilme aşamasında inanca bağlı olarak Alevi-Bektaşî dedelerinden Ali DEMİR tarafından "Allah, Muhammed, Ali "denilerek bebeğin kulağına ezan ve kamet okunur. Bu işlemden sonra ise bebeğin kulağına üç kez verilecek isim söylenir.

Kırk günün sonunda bebeğe teni beyaz ve yumuşak olması için bal sürülüp pamuğa sarılarak bekletilir ve ardından kırklanma banyosu yaptırılır. 40 gündür evden çıkmayan anne ve çocuk bu dönemin sonunda aile büyüklerine ve yakın akrabalara gezmeye giderler, bu uygulamaya ise 40 uçurma denilmektedir.

Anadolu halk kültürü ve Alanyurt köyünde geleneksel olarak yapılan uygulamalardan bir tanesi de göbek bağı düştükten sonra çeşitli yerlerde saklanması ya da gömülmesidir. Çocuklarının doktor olmasını isteyen aileler hastane bahçesine, öğretmen olmasını isteyen aileler okul bahçesine, asker olmasını isteyen ailelerin ise karakol bahçesine göbek bağlarını gömerek arkalarına bakmadan uzaklaştıkları bilgisine ulaşılmıştır.

4.2. Düğün Evresi

İkinci ana geçiş evresi olan düğün, zamanı gelen kız ve erkek bireylerin hayatlarını resmi olarak birleştirdiği bir olay olarak tanımlanabilir. İnsanları bir araya getiren, bireyler arasındaki sosyal bağları güçlendiren, ortaklığı pekiştiren, kişilerin birbirlerine ve topluma karşı nasıl davranmaları gerektiğini gösteren, insanları sahip oldukları mirasın bilincine vardırarak, gelenek göreneklerini, inançlarını, değer yargılarını, törelerini canlandıran, eğlendiren, mutluluk veren işlevleri ile "düğün", Türk kültürünün en önemli ve temel unsurlarından biridir (Seçinti, 2014: 60).

Düğün evresi de kendi içinde bazı bölümlere ayrılmaktadır. İlk olarak evlilik çağına gelmiş bireyin eş seçimi yapılmaktadır. Eş seçimi, daha önceleri görücü usulü şeklinde olurdu ve aile büyükleri kimi uygun görürse birey onunla evlendirilmekteydi. Günümüzde ise kız ve erkek birbirini beğenir, durumu ailelerine açar ve ailelerinin de onayıyla kız istemeye gidilir.

Eşini seçen ya da seçilen bireyin dünürcü döneminde, ilk olarak erkeğin yengesi veya aile büyüklerinden kadın akrabalar isteme günü öğlen saatlerinde kız evine giderek akşama dünürcü geleceklelerini belirtirler. İstemeye gidilecek gün genellikle mübarek ve hayırlı bir gün olarak kabul edilen “perşembe” günü olur. İstemeye gidilirken genellikle ev halkı ve aile büyüklerinden yaşlı ileri olanlardan dünürcübaşı götürülür. Dünürcübaşı tarafından “Allah’ın emri Peygamberin kavli ile...” diye cümleye başlanır ve kız babasından istenir. Yörede çoğu zaman isteme işlemi üç kez tekrar edilir. Daha sonra evliliğe onay veren baba kızını çağırır ve orada bulunan tüm büyüklerin elleri kız ve erkek tarafından öpülür. Sonrasında dünürler dede veya hoca ile birlikte karşılıklı oturarak kız babasına “... kızını ... oğluna verdin mi?” erkek babasına ise “... oğluna ... kızını aldın mı?” diyerek sorar. Dünürler ise “Allah Eyvallah” diyerek söz verir. Oğlan evi tarafından getirilen tatlı yenilir bu duruma “söz tatlısı yeme” denilir ve tatlı yendikten sonra nişan tarihi belirlenir. Nişan töreni yapılacağı zaman köy halkına yemek verilir. Yemekten sonra nişan için toplanılır ve yüzükleri genellikle Alevi-Bektaşî dedesi olan Ali Demir ya da köy imamı keser. Onların orada bulunmadığı durumlarda ise genellikle ailenin en büyüğü yüzükleri takmaktadır.

Yörede düğünler, önceki dönemlerde yazın tarla ve harman işleri nedeniyle kış ya da güz aylarında yapılmaktaydı. Pazar günü eşgare (eşkere) kına⁵ ve çeyiz sermeyle başlayan, perşembe gelin alıcısıyla son bulan düğünler toplamda 5 gün sürmekteydi. Eşgare kınadan birkaç gün önce geline anne evinde saklı kına⁶ yakılırdı. Saklı kınanın bir gün öncesinde ise okuyucu⁷ çıkarılırdı.

Düğünler genellikle kışın yapıldığı için pazartesi günü sağdıçlar odun kağnısı ile dağdan odun getirirlerdi. Dönüş yolunda ise köyü dolanarak düğün sahibine yardımda bulunmak amacı ile köy halkından da odun toplanırdı.

Salı günü traktör kasasında davul zurna eşliğinde dürü⁸ dağıtılır ve hazırlanan yemeklerle köy halkı ağırlanırdı.

Çarşamba günü güvey (damat) gezdirme âdeti yapılır. Damat çarşamba günü türbe bulunan camiye üç kez dolanır ve orada bulunan halk, dede veya hoca önderliğinde dua eder. Daha sonra damat beraberindekilerle birlikte köy meydanına giderek yapılan hamur işi, lokum, tatlı vb. yiyecekleri köy halkına dağıtır. Bu olaya ise güvey başı derme denildiği belirtilmiştir.

---

⁵ Eşgare (Eşkere) Kına: Geline tüm akrabalarının önünde yakılan kınadır.

⁶ **Saklı Kına:** Geline annesi ve anne tarafı akrabalarının yaktığı kınadır.

⁷ **Okuyucu:** Köylüyü düğüne davet eden kimse.

⁸ Dürü: Düğün sahibi tarafından yakın akrabalara dağıtılan şalvarlık kumaş, havlu, yazma benzeri eşyaların paketlenmiş hali.

Perşembe günü ise gelin almadan önce erkek tarafı tekrardan türbenin bulunduğu camiye giderler ve orada damat, dede veya hoca önderliğinde ceketini sağ tarafına koyarak dua eder. Daha sonra damat dualar ve tekbirlerle ceketini giyer, gelin almaya gidilir. Gelin almaya gidilen yoldan uğursuzluk getireceği düşünülerek gelin alındıktan sonra tekrar dönülmez.

Gelin erkek evine inerken ayağına kurban kesilir. Gelinin tatlı dilli olması için damat ile sağdıç çatıdan ya da balkondan fıstık ve şeker atarlar. Yağ gibi evliliğinin olması için gelinin eline yağ verilir ve kapıya sürmesi istenir. Evin nazardan korunması için üzerlik tütürtülür ve düğün merasimi bitmiş olur.

Cuma günü yakın akrabalar ile gelin ayağı kutlanır ve burunsalık⁹ bozulurdu. Sabah saatlerinde perşembe günü gelinin ayağına kesilen kurban o gün pişirilir. Gelinin eline arpa, buğday; koltuk altına ise anne evinden gelen ekmek verilerek 3 tur atması istenir. Her attığı turda elinde bulunan arpa ve buğdayı saçar, elindekileri bitirince burunsalığı çıkarır ve bozulmuş olur.

Günümüzde yapılan düğünlerde ise cuma günü kız evinin kına gecesi, cumartesi günü erkek evinin kına gecesi ve pazar günü gelin alma olmak üzere üç gün sürmektedir.

4.3. Ölüm Evresi

İnsanoğlunun hayat yolculuğunun son bulması anlamına gelen ölüm, geçiş evrelerinin sonuncusudur. Ölüm evresi ile ilgili bir çalışmada Kayabaşı şu ifadelerle yer vermektedir:

Geçiş dönemlerinden sonuncusu olan ölüm, doğum ve evlenme kadar hayatın normal süreçlerinden birisidir. Ancak bireyin yaşamının sona ermesi nedeniyle kişiyi; aile bireylerinden birisinin hayata veda etmesinden dolayı anne, baba, eş, kardeş ve diğer akrabaları; sosyal bir varlık olan insanın dünyayı terk etmesi sebebiyle de toplumu etkileyen önemli bir olgudur (2013:178).

Yörede ölüm evresi araştırılırken kaynak kişilere şu sorular yöneltilmiştir:

- Ölüm evresinde ölümü düşündüren bir olay var mı?
- Ölüm anında yapılan bir âdet var mı? (Başında Yasin okuma vb.)
- Ölüm sonrasında yapılan âdetler nelerdir? (7'si, 40'ı, 52'si, yılı, ikrarlı ise dardan indirme vb.)

Araştırma kapsamında Alanyurt köyünde ölüm evresi ile ilgili kaynak kişilerle yapılan görüşmelerde şu bilgilere ulaşılmıştır:

Kaynak kişilerden edinilen bilgilere göre, birinin ölümünün yaklaştığını düşündüren yaşlı kişinin sekarete binmesi¹⁰ durumudur. Sekarete binen kişinin artık öleceği anlaşıldığından ruhunun rahatlaması için başında Yasin okunarak dua edilmektedir.

⁹ Burunsalık: Gelinin çenesinden gözüne kadar olan yeri kapatan bez parçası.

¹⁰ Sekarete Binmek: Ölüm baygınlığı.

Yaşlı kişi öldükten sonra ikrarlı¹¹ ise Alevi-Bektaşî tarikat usulüne uygun olarak yıkanarak defin işlemi gerçekleştirilmektedir. Bu işlemde sonra cenazeevinde helva karılır ve gelen kimselere ikram edilir. İlk 7 gün evde kuran okunur. 7'si, 40'ı ve yılı olarak belirtilen günlerde de yemek hazırlanarak ölünün arkasından Kur'an okunmaktadır. Eğer ölen kişi ikrarlı ise genelde bir yıl içinde dar cemi yapılır ve kişi dünyevi borçlarından kurtulmuş olur.

5. İNANÇ PRATİKLERİ (BATIL İNANÇLAR)

Halk kültürünün hemen her evresinde çeşitli uygulama, davranış ve inançların olduğu bilinmektedir. Bu inançlardan bir tanesi de batıl inançlardır. Batıl inançlar herhangi bir bilimsel geçerliliği olmamakla birlikte nesilden nesile, kulaktan kulağa aktarılmaktadır. İnanç pratiklerinde yapılan bir davranışın sonucu olumlu veya olumsuz durumla ilişkilendirilmektedir. Çalışma esnasında kaynak kişilerden tespit edilen yörede ve aynı zamanda Anadolu'nun birçok yerinde yaygın olarak görülen batıl inançlar aşağıdaki gibidir:

- Geceleri günah denilerek süpürge tutulmaz ve temizlik yapılmaz.
- Gece saatlerinde tırnak kesilmesi uğursuzluk olarak adlandırılır.
- Kuş yuvası bozan kişinin yuvasının bozulacağına inanılır.
- Evin çatısında karga ötmesi uzak yoldan misafir geleceğine inanılır.
- Gece vakti sakız çiğnemenin ölü eti çiğnemek olduğuna inanılır.
- Sağ gözün seyrimesi iyiye, sol gözün seyrimesi kötüye yorulur.
- Sağ göz ya da sol göz seyrirse, "sağ gözüm sağlık, sol gözüm varlık" diye dua edilir ve bunların olacağına inanılır.
- Düğünlerde gelin erkekevine inerken başından aşağı fıstık, şeker, pirinç, buğday serpilir ve evin bereketli olacağına inanılır.
- Gelin erkekevine indikten sonra eline yağ verilip kapının üzerine sürmesi istenir, bu durumda evliliğinin yağ gibi geçeceğine inanılır.
- Gelin erkekevine girdikten sonra üzerlik tütürülür, bu durumda nazar değmeyeceğine inanılır.
- Çocuklara nazar değmesin diye nazar boncuğu takılır.
- Yerde yatan çocuğun üstünden atlanırsa boyunun kısa kalacağına inanılır.
- Muharrem ayında (Matem ayında) Kerbela'da yaşanan olaylardan ve Hz. Hüseyin'e saygıdan dolayı tıraş olunmaz, et yenmez, herhangi bir canlı varlığın başı kesilmez.

---

¹¹ İkrar: 1- Saklamayıp doğrudan ve açıkça söylemek. 2- Alevi-Bektaşî tarikatında Allah'a eline, beline, diline sahip olacağına dair söz vermek.

6. ALANYURT KÖYÜNDE SÖZLÜ GELENEK ÜRÜNLERİ

Sözlü gelenek ürünlerinin geçmişten günümüze kadar nesilden nesile ve kulaktan kulağa taşınmış kültürel değerler olduğu bilinmektedir. İnsanoğlu duygu, düşünce ve beğenilerini günümüze kadar bu yolla taşımıştır. Bu ürünler genellikle ilk söyleyeni belli olmayan aynı zamanda tarihe de ışık tutmuş anonim eserlerdir. Halk kültüründe sözlü gelenek ürünleri arasında atasözleri, deyimler, masallar, halk hikâyeleri, halk şiiirleri, ninniler, ağıtlar, maniler ve efsaneler bulunmaktadır. Alanyurt köyünde yapılan alan araştırmasında sözlü gelenek ürünlerinden olan halk şiiiri örneğine rastlanmıştır.

6.1. Halk Şiiirleri

Sözlü gelenek ürünlerinden biri olan halk şiiirleri genellikle aşk, özlem, ayrılık, doğa, gurbet, ölüm vb. konularda insanların duygu ve düşüncelerini ifade etmektedir. Halk kültürünün önemli kollarından olan halk şiiirleri, kuşaktan kuşağa, kulaktan kulağa özünü kaybetmeden günümüze kadar varlığını sürdürmüştür. Alanyurt köyünde tespit edilen halk şiiiri örneği aşağıdaki gibidir:

Bir Güzellik Bir Sevgi Var

Kaynak Kişi: Mehmet Acar

Yaşı: 50

Tespit Tarihi: 01/03/2020

Tespit Edildiği Yer: İscehisar/ Alanyurt köyü

1. Alanyurt'un insanında,
Bir güzellik bir sevgi var.
Pazar yeri sohbetinde,
Bir güzellik bir sevgi var.

2. Bakacak'ın bayırında,
Şaphane'nin ormanında,
Yaz gelince harmanında,
Bir güzellik bir sevgi var.

3. Selimiye çayırında,
Bölmeli'nin pımarında,
Yaylamızın baharında,
Bir güzellik bir sevgi var.

4. Düğünlerde bayramlarda
Koyun kuzu yayımlarda
Ağıllarda ayranlarda
Bir güzellik bir sevgi var

5. Köyümdeki odalarda,
Kuşeller'in kayalarda,
Kışın yanan sobalarda,
Bir güzellik bir sevgi var.

Kışlarında yazlarında,
Aşurenin aşlarında,
Başören'in taşlarında,
Bir güzellik bir sevgi var.

7. Atatürk'ün izlerinde,
Seyyid Cemal özlerinde,
Mehmet ACAR sözlerinde,
Bir güzellik bir sevgi var.

6. Ekiminde biçiminde,
Mahta odun çekiminde,
Muhtarlığın seçiminde,
Bir güzellik bir sevgi var.

6.2. Verilerin Toplanması

Çalışmada ilk olarak 15.02.2020 tarihinde Alanyurt köyüne gidilmiş ve köy muhtarı ile yapılan görüşmede köyün tarihçesi, sosyo-kültürel, okuryazarlık durumu, nüfus yapısı ve ekonomik durumları hakkında bilgiler edinilmiştir. Daha sonra 01.03.2020 tarihinde Alanyurt köy halkından olan aynı zamanda Seyit Cemal (Kemal) Sultan Ocağı zakirlerinden Ali Ekber ACAR ile görüşülmüş, ayn-i cem törenlerinde seslendirilen nefes ve deyişler kayıt altına alınmıştır. Yine aynı tarihte Selma ACAR ve Mehmet ACAR'a Alanyurt köyü düğün gelenekleri ve sözlü gelenek ürünleri hakkında sorular yöneltilmiştir. 08.03.2020 tarihinden Alanyurt'a gidilerek Kamil EFE, Hüsniye EFE, Asiye SARI ile görüşmeler gerçekleştirilmiş düğün gelenekleri, sözlü gelenek ürünleri hakkında sorular yöneltilmiştir. Yine aynı çalışma kapsamında farklı tarihlerde Menekşe ARIKAN ve Kıymet ŞEN adlı kaynak kişilerle telefon görüşmeleri yapılarak tespitlere yer verilmiştir.

Yapılan görüşmeler sırasında kaynak kişilere konu kapsamında önceden hazırlanmış sorular yöneltilerek yönlendirilmiş mülakatlar (yapılandırılmış görüşme) yapılmıştır.

Kaynak kişilere konu ile alakalı şu sorular yöneltilmiştir:

- Yörede çocukları uyuturken neler söylenir ve yörede bunlara ne ad verilmektedir? Örnekler misiniz?
- Asker uğurlamalarında hangi ezgiler söylenmektedir?
- Yörede düğün kaç gün sürmektedir? Aşamaları nelerdir?
- Yörede kına gelenekleri içerisinde ve kına yakma esnasında hangi ezgiler söylenmektedir?
- Gelin alma esnasında söylenen ezgiler var mıdır, varsa nelerdir?
- Düğün gelenekleri içinde hangi ezgiler söylenmektedir?
- Yöre düğün geleneklerinde kız kınasının yanı sıra erkek kınası da var mıdır?
- Yörede söylenen uzun havalar nelerdir? Bu uzun havalara yörede ne ad verilmektedir?
- Yörede ağıt yakma geleneği var mıdır? Şayet var ise bu sözel ezgisel örnekler, kimlere ya da hangi olaylar üzerine yakılmıştır?
- Belirli işlere ve mesleklere özgü türküler var mıdır?
- Türküler hangi çalgılar eşliğinde söylenmektedir? Türküyü söyleyen aynı zamanda herhangi bir çalgı çalmakta mıdır?

7. AFYONKARAHİSAR İLİ VE ÇEVRESİNDE GERÇEKLEŞTİRİLEN DERLEME ÇALIŞMALARI

Cumhuriyet Dönemi olarak da adlandırılabilen 19. yüzyılda Anadolu coğrafyasında halk müziği ürünlerinin tespit edilmesi konusunda birçok çalışmanın yapıldığı bilinmektedir. Bu çalışmaların ilk olarak 1920’li yıllarda yörelerde çalışan memurlara anket gönderilmek suretiyle yapıldığı gözlenmektedir. Altınay çalışmasında bu konuyla ilgili şu bilgilere yer vermektedir:

Türk halk müziği ürünlerinin derlenmesi konusunda ilk somut çalışmalar 1920’li yıllardan itibaren gerçekleştirmeye başlanmıştır. Bu tarihte Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde bir Hars (Kültür) Dairesi kurularak halk müziği alanında gerek sözlü gerekse saz eserlerinin derlenmesi amacıyla Anadolu’nun çeşitli bölgelerinde görev yapan köy öğretmenleri, köy muhtarları, sağlık görevlileri, müzik öğretmenleri vb. gibi ilgililere anketler gönderildi. Yörelere müzik gelenekleri, mahalli icracılar, çalgılar yörelere özgü orijinal halk ezgilerinin tespit edilmesini amaçlayan bu anketler 1922 yılında yayımlandı (2004: 85-86).

Anadolu’da yapılan derleme çalışmalarının ilk konservatuvar niteliği taşıyan Dârü’l Elhan’la birlikte başladığı bilinmektedir. Yapılmış olan derleme çalışmaları, yayın ve araştırma faaliyetlerinin Türk müzik tarihinde önemli bir dönüm noktası olduğu söylenebilir. Dârü’l Elhan’ın kuruluşundan sonra yeni kurulmuş olan Türkiye Cumhuriyeti Devleti bünyesinde de çalışmalar sürdürülerek nota yayımlama faaliyetleri gerçekleştirilmiştir.

1922’de Dârü’l- Elhan adına iki bin kadar anket fişi hazırlatılarak Maarif Vekâleti üç yıl süren anket sonucu musikişinasların gönderdikleri yüz kadar notadan 85 tanesi 1926 yılında iki defter halinde yayımlandı. Pek başarılı sonuç vermeyen bu çalışmalar sonucunda derleme gezilerine çıkmak ve ezgileri fonografla tespit etme fikri yoğunlaştı. Ankette ele geçen türkülerin yayımlandığı “Dârü’l- Elhan Anadolu Halk Şarkıları” defterlerinden ikincisinin önsözünde bunu belirten Rauf Yektâ Bey’e Müdür Yusuf Ziya Bey de katılınca gereken çalışmalar yapılarak 31 Temmuz 1926’da ilk gezi başlatıldı (Altınay, 2004: 97).

Yapılan bu derleme gezilerinin bir bölümünün Batı Anadolu’da gerçekleştiği, bu derleme çalışmalarının çeşitli görevlendirmeler şeklinde yapıldığı tespit edilmiştir. “Halk müziğini tespit alanında bir başka önemli girişim de Hars (Kültür) Müdürlüğü tarafından 1925 yılında Seyfettin ve Sezai ASAF kardeşlerin Batı Anadolu’ya müzik derlemeleri için gönderilmeleri yapıldı. Bu geziden sonra düzenlenen raporlar Milli Eğitim Bakanlığınca bastırıldı” (Altınay, 2004: 90). Bu derleme gezilerinde Afyon yöresinde de birtakım çalışmalar yapılmıştır. İlk derleme gezisinden sonra özellikle 1942 yılında Ankara Devlet Konservatuvarının yaptığı derleme gezilerinde ise Afyon yöresi ile ilgili daha kapsamlı tespitlerin yapıldığı görülmektedir. Altınay, 2. Derleme gezisi ile ilgili şu bilgileri vermektedir:

1938’de yapılan bu geziye iki grup halinde devam edilmiştir. I. Tetkik grubu, Ferit Alnar’ın başkanlığında: Kütahya, Afyon, Denizli Aydın, İzmir, Manisa ve Balıkesir dâhilinde derlemeler yapmıştır. Gezi bir buçuk ay sürmüştür. Bu grup Ferit Alnar, Cevat Memduh Altar, Halil Bedii Yönetken, Tahsin Banguoğlu ve teknisyen Rıza Yetişen’den ibaretti. 604 parça halk türküsü ve oyun havası derlenmiştir. Bu bölgenin en karakteristik havaları, zeybeklerdir (2004: 133).

Afyonkarahisar ili ve çevresinde son zamanlarda yapılmış olan çalışmalardan bir diğeri ise Afyonkarahisar Belediyesi ve Afyon Kocatepe Üniversitesi iş birliği ile 2019 yılında yapılmış olan “Afyonkarahisar Sanat ve Müzik Ansiklopedisi”dir.

Bu çalışma kapsamında hazırlanmış olan “Afyonkarahisar Geleneksel Halk Müziği” cildinde bu kente ait derleme çalışmalarına yer verilmiş olup, çalışma yürütücüsü ve ilgili cilt yazarı Yaşar derleme çalışmaları ile ilgili şu bilgilere yer vermektedir:

Derleme çalışmaları, Afyonkarahisar merkez ve on büyük ilçesini (Dinar, Emirdağ, Sandıklı, Bolvadin, Çay, Sultandağı, İhsaniye, İncehisar, Sinanpaşa, Şuhut) kapsayacak şekilde planlanmıştır. Bu doğrultuda yörede mahalli icracılar, aşıklar, ozanlar, zakirler, düğün müzisyenleri, defçi kadınlar ve bu konuya özel ilgi duyan kişilerle görüşmeler gerçekleştirilmiştir (2019: 6).

TRT Türk Halk Müziği Repertuarında Yer Alan Afyonkarahisar ve Yöresi Halk Müziği Örnekleri

Afyonkarahisar iline ait TRT repertuarında kayıtlı bulunan ezgiler ve bu ezgilerin repertuar numaraları, kaynak kişisi, ezgileri derleyenler ve notaya alanlar tablosu aşağıdaki gibidir;

Tablo 1: TRT Türk Halk Müziği Repertuarında Yer Alan Afyonkarahisar ve Yöresi Halk Müziği Örnekleri

Rep No.	EZGİ ADI	YÖRESİ	KAYNAK KİŞİSİ	DERLEYEN	NOTAYA ALAN
61	Ümmü’ m Seni Hanaylardan Atarlar	Afyonkarahisar/ İhsaniye	Mevlüt Dede	Mustafa Hoşsu	Mustafa Hoşsu
68	Allı Gelin Taşbaşımı Yol Eder	Afyonkarahisar/ İhsaniye/ Kayahan	Mevlüt Dede	Talip Özkan	Talip Özkan
73	Evlerinin Önü Bir Kötü Yokuş	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Hakkı Demirayak	Mustafa Hoşsu	Mustafa Hoşsu
457	Ayşe’nin Evleri Yayla Yolunda	Afyonkarahisar	Abdullah Uluçelik	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
468	Cevizin Yaprağı Dal Arasında	Afyonkarahisar / Dinar	Nureddin Güler	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
479	Yeşil Olur Sandıklı’nın Biberi	Afyonkarahisar / Sandıklı	Galip Coşkun	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
488	Attım Tabancamı Ateş Almadı	Afyonkarahisar	Murat Çelebi	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
520	Arpalıktan Arpa Biçer	Afyonkarahisar	Abdullah Uluçelik	Mustafa Geceyatmaz	Nida Tüfekçi
523	Kumalar Dağında Göç Katar Katar	Afyon/ Sandıklı	Galip Coşkun	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
556	Dam Başına Ası Goymuş Galbırı	Afyonkarahisar	Abdullah Uluçelik/ Nezahat Bayram	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen

570	Afyon'un Ortasında Galesi	Afyonkarahisar	Abdullah Uluçelik	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
788	Merduvanın Başındayım	Afyonkarahisar	Murat Çelebi	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
899	Haydin Arkadaşlar Kına Yakalım	Afyonkarahisar / Dinar	Ali Taş	Yücel Paşmakçı	Yücel Paşmakçı
934	Ben Giderim Oduna	Afyonkarahisar	Kadir Üstündağ	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
1093	Hezin Hezin Gir Kapıdan	Afyonkarahisar	Abdullah Uluçelik	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
1122	Yassıya Varmadan Güveyi Koyarlar	Afyonkarahisar	Musa Çelebi Torun	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
1132	Çekin Kır Atımı Nalbant Nallasın	Afyonkarahisar /Dinar	Mustafa Kitiş	Durmuş Yazıcıoğlu	Durmuş Yazıcıoğlu
1161	Kınası Karılır Tasta	Afyonkarahisar	Abdullah Uluçelik	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
1176	Kara Koçun Boynuzu	Afyonkarahisar	Cemal Altıniğne/Hulusi Yamaner	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
1345	A Gız Senin Adın Dudu	Afyonkarahisar	Abdullah Uluçelik	Nezahat Bayram	Yücel Paşmakçı
1404	Haşam Çıkış Gül Dalına	Afyonkarahisar /Dinar	Saffet Uysal	Talip Özkan	Talip Özkan
1488	Kaçındasın Gelin Ümmü Kaçında	Afyonkarahisar	Nezahat Bayram	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
1621	Karahisarkalesi Yıkılır Gelir	Afyonkarahisar	Hidayet Çalbudak	Ahmet Yamacı	Ahmet Yamacı
1622	Kırmızı Gülden Dal Kestim	Afyonkarahisar /Dinar	Ali Taş	Yücel Paşmakçı	Yücel Paşmakçı
1651	Sahan Sahan Höşmerim	Afyonkarahisar / Sandıklı	Galip Coşkun	Mustafa Hoşsu	Mustafa Hoşsu
1724	Gara Da Goçun Boynuzu	Afyonkarahisar / Bolvadin	Tılı Murat	İstanbul Belediye Kons.	Yücel Paşmakçı
1874	Haydin Güzelim At Olur Da Depmez Mi	Afyonkarahisar / Dinar	Fatma Türkan/Havva Türkan	Ankara Devl. Kons.	Ateş Köyoğlu
1876	Evim Kireç Dutmuyor	Afyonkarahisar / Dinar	Ali İnce	Ankara Devl. Kons.	Ateş Köyoğlu
1879	Kap'ardına Asa Koymuş Galbırı	Afyonkarahisar / Dinar	İzzet Gündüz	Ankara Devl. Kons.	Ateş Köyoğlu
1884	Mapushane Dedikleri	Afyonkarahisar	Kara Mehmet	Ankara Devl. Kons.	Ateş Köyoğlu
1887	Çayır Değil Çimenlikte Evim Var	Afyonkarahisar /Dinar	Bekir Alparslan	Ankara Devl. Kons.	Ateş Köyoğlu
1888	Ördek Suya Dal Da Gel	Afyonkarahisar /Dinar	Fatma Türkan/Havva Türkan	Ankara Devl. Kons.	Ateş Köyoğlu
1889	Köprü'nün Altı Pınar	Afyonkarahisar /Dinar	Mustafa Özgat	Ankara Devl. Kons.	Ateş Köyoğlu
1890	Dertli Kerem Der Ki Çalın Sazları	Afyonkarahisar /Dinar	Yusuf Yorulmaz	Ankara Devl. Kons.	Ateş Köyoğlu
1895	Uzun Olur Fesliğin Dallar	Afyonkarahisar /Dinar	Nuri Gülpınar	Ankara Devl. Kons.	Ateş Köyoğlu
1896	Fadime'mi Doru Tay'a Bindirdim	Afyonkarahisar /Dinar	Mustafa Arıtürk	Ankara Devl. Kons.	Ateş Köyoğlu
1897	Çamlıbel'den De Baktı Köroğlu	Afyonkarahisar /Dinar	Yusuf Durulmaz	Ankara Devl. Kons.	Ateş Köyoğlu
2008	Şirvan Da Kayfede Yatıyor	Afyonkarahisar	Halil İbrahim Çağla	Ankara Devl. Kons.	Ateş Köyoğlu
2010	Ardıç Arasında Biten Budaklar	Afyonkarahisar /Dinar	Saffet Uysal	Trt Müzik Dai. Bşk. Thm Md.	Ateş Köyoğlu
2012	Gorunun Annacı Gumalar Dağı	Afyonkarahisar /Dinar	Saffet Uysal	Trt Müzik Dai. Bşk. Thm Md.	Ateş Köyoğlu
2014	Nazilli'min Hanları	Afyonkarahisar /Dinar	Saffet Uysal	Trt Müzik Dai. Bşk. Thm Md.	Ateş Köyoğlu
2139	Susadan Giden Yaylı	Afyonkarahisar /Dinar	Davut Yıldız	İsmet Akyol	İsmet Akyol
2258	Çemberim Dalda Kaldı	Afyonkarahisar	Abdullah Uluçelik	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen

2394	Aşamadım Bergama'nın Belinden	Afyonkarahisar /Dinar	Yusuf Yorulmaz	Ankara Devl. Kons.	Ateş Köyoğlu
2415	Haydi Güzelim Kundurana Tek Tek Bas	Afyonkarahisar /Dinar	Yöre Ekibi	Mustafa Hoşsu	Mustafa Hoşsu
2464	Erzurum'dan Çevirdiler Yolumu	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Nurettin Şan	Mustafa Hoşsu	Mustafa Hoşsu
2496	Entarine Peş Olam	Afyonkarahisar/ Sandıklı	Galip Coşkun	Mustafa Hoşsu	Mustafa Hoşsu
2788	Al Kadifenin Topu	Afyonkarahisar/Dinar / Kozluca	Emine Toplu	İsmet Egeli	İsmet Egeli
2815	İki De Derviş Gelir Posdu Posdundan	Afyonkarahisar	Emin Abacı	Ankara Devl. Kons.	İsmet Akyol
2817	İslamoğlu Kale Yapar Taşınan	Afyonkarahisar	Ahmet Sivritepe	Ankara Devl. Kons.	İsmet Akyol
2875	Ben Yarimi Gülün Dibinde Buldum	Afyonkarahisar	Emin Abacı/ M. Çelebioğlu/ R. Erdoğan	Ankara Devl. Kons.	Erkan Sürmen
2876	Su Gelir Güldür Güldür	Afyonkarahisar/Dinar	Mustafa Arıtürk	Ankara Devl. Kons.	Erkan Sürmen
2878	Karanfil Dallandır Mı	Afyonkarahisar/ Sandıklı/ Akçadere	Sabri Cevahir	Ankara Devl. Kons.	Erkan Sürmen
2910	Benim Saçım Uzun Olur Daranmaz	Afyonkarahisar / Sincanlı	İbrahim Hıdırbozan	Trt Müzik Dai. Bşk. Thm Md.	Ali Canlı
2927	Dut Ağacı Dut Verir	Afyonkarahisar / Sincanlı	İbrahim Hıdırbozan	Trt Müzik Dai. Bşk. Thm Md.	Ali Canlı
2962	Sinanoğlu Derler Benim Adıma	Afyonkarahisar / Sincanlı	İbrahim Hıdırbozan	Trt Müzik Dai. Bşk. Thm Md.	Ali Canlı
3119	Feracem De Dört Duvarda	Afyonkarahisar	Ömer Yarşi	Özay Gönüm	Özay Gönüm
3338	Salih De Ata Biner Güççük Bey Gibi	Afyonkarahisar	Abdullah Uluçelik	Özay Gönüm	Özay Gönüm
3505	Evlerinin Önü Yoldur (Al Fadime'm)	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Metin Akın	Ali Demirhan	Ali Demirhan
3694	Ey Daş Delik Daş Delik	Afyonkarahisar/ Çay	Celal Aybey	Yılmaz İpek	Yılmaz İpek
3695	Çağırın Efeleri	Afyonkarahisar/ Felelli Köyü	Celal Aybey	Yılmaz İpek	Yılmaz İpek
3696	Üç Guşuduk Da Uçarıdık Havada	Afyonkarahisar/ Felelli Köyü	Celal Aybey	Yılmaz İpek	Yılmaz İpek
3697	Çay Kenarında İnadına Bitiyor Kestane	Afyonkarahisar/ Sandıklı	Hasip Terlemez	Nihat Kaya	Nihat Kaya
3698	Harman Da Yeri Kademeli	Afyonkarahisar/ Sandıklı	Hasip Terlemez	Nihat Kaya	Nihat Kaya
3729	Çattılar Gazan Daşını	Afyonkarahisar/ Sincanlı	İbrahim Hıdırbozan	Trt Müzik Dai. Bşk. Thm Md.	Süleyman Yıldız
4114	Zalım Poyraz Gıcım Gıcım Gıcılar	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Tayfun Eryılmaz	Hale Gür	Hale Gür
4128	Emirdağı Birbirine Ulalı	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Ali Ercan	Sümer Ezgü	Sümer Ezgü
4358	Aşkın Deryasına Attım Ben Bir Taş	Afyonkarahisar	Emin Abacı	Ankara Devl. Kons.	Altan Demirel
4510	Kırıklardan Çıktın Geldin Sözüme	Afyonkarahisar/ Dinar/ Çakıcı	Kamil Vurmaz	Ankara Devl. Kons.	Altan Demirel
4511	Vardım Pınar Başına	Afyonkarahisar/ Dinar/ Çakıcı	Kamil Vurmaz	Ankara Devl. Kons.	Altan Demirel
4574	Ağılören Yönün Beri Bakıyor	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Halil Rıfat Aydemir/ Pınar Halaç	Hüseyin Yaltrık/ Reyhan Altınay	Hale Gür
4575	Çorabımı Ördüğüm	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Pınar Halaç	Ömer Faruk Yaldızkaya	Hale Gür
4576	Önüme Guşanmış Yandımdan Öynük	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Halil Rıfat Aydemir/ Pınar Halaç	Hüseyin Yaltrık/ Reyhan Altınay	Hale Gür
4577	Sako Giyer Garadan	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Pınar Halaç	Hüseyin Yaltrık/ Reyhan Altınay	Hale Gür
4578	Yoğurt Çaldım Gazana	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Halil Rıfat Aydemir/ Pınar Halaç	Hüseyin Yaltrık/ Reyhan Altınay	Hale Gür

4593	Kadılar Yolunda Buldum Beş Para	Afyonkarahisar/ Dinar/ Ocaklı	Mehmet Akyl	Ankara Devl. Kons.	Altan Demirel
4594	Fadime'min Ak Kolları Kar Gibi	Afyonkarahisar/ Dinar/ Ocaklı	Mehmet Akyl	Ankara Devl. Kons.	Altan Demirel
4596	Ulu Yol Üstüne Kurdum Çıkrığı	Afyonkarahisar/ Dinar/ Ocaklı	Mehmet Akyl	Ankara Devl. Kons.	Altan Demirel
4618	Harmana Sererler Sarı Samanı	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Halil Rıfat Aydemir/ Pınar Halaç	Hüseyin Yalırık/ Reyhan Altınay	Hale Gür
4809	Uşak Çarşısından Aldım Kirazı	Afyonkarahisar/ Dinar	Mustafa Kitiş	Nuri Esentürk	Nuri Esentürk
4812	Kara Basma Giyme Dedim	Afyonkarahisar/ Dinar/ Kınık Köyü	Yöre Ekibi	Nuri Esentürk	Nuri Esentürk
4813	Koyverin Koyunu Dağı Dolansın	Afyonkarahisar/ Dinar/ Kınık Köyü	Yöre Ekibi	Nuri Esentürk	Nuri Esentürk
4814	Goca Yaylalarda Vardır Evimiz	Afyonkarahisar/ Dinar/ Kınık Köyü	Yöre Ekibi	Nuri Esentürk	Nuri Esentürk
4817	Kara Çalı Düzde Olur	Afyonkarahisar/ Dinar/ Kınık Köyü	Yöre Ekibi	Nuri Esentürk	Nuri Esentürk
4818	Havuzu Dolandırdın	Afyonkarahisar/ Dinar/ Kınık Köyü	Yöre Ekibi	Nuri Esentürk	Nuri Esentürk
4837	Hamur Aldım Tekneden	Afyonkarahisar/ Kızılören/ Menteş Köyü	Mustafa Aktaş	Nuri Esentürk	Nuri Esentürk
4838	Molla Ahmet'i Hasbahçede Bastılar	Afyonkarahisar/ Dinar	Mustafa Kitiş	Nuri Esentürk	Nuri Esentürk
4839	Yol Üstünde Çadırda Kurmuş Yörtükler	Afyonkarahisar/ Sandıklı	Hamza Durur	Nuri Esentürk	Nuri Esentürk
4841	Ortaköy Üstüne Attım Postumu	Afyonkarahisar/ Dinar	Ramazan Cacak	Nuri Esentürk	Nuri Esentürk
4842	Çeşmenin Başına Kurmuş Kazanı	Afyonkarahisar/ Dinar	Nuri Esentürk	Nuri Esentürk	Nuri Esentürk

Kaynak: TRT Nota Arşivi

8. ALANYURT KÖYÜNDE TESPİT EDİLEN YEREL MÜZİK TERİMLERİ

Yapılan alan araştırmasının bu bölümünde Alanyurt köyünde tespit edilen yerel müzik terimlerine yer verilecektir. Yörede yaygın olarak kullanılan müzik terimleri ise şunlardır:

- Düz Oyun,
- Gına (Kına) Övme,
- Sıra Türküsü

Düz Oyun: Yörede ritmik yapı bakımından iki ve dört zamanlı olarak karşımıza çıkmaktadır. Düz oyunlar genellikle kına gecesi veya düğünlerde kadınların kaşıkla karşılıklı olarak oynadıkları oyuna verilen isimdir.

Gına (Kına) Övme: Yörede Saklı Kına ve Eşgare (Eşkere) Kına törenlerinde hem gelini hem de orada bulunan katılımcıları duygulandırmak amaçlı söylenen örneklerdir. Diğer bir deyişle kına gecelerinde geline kına yakılırken seslendirilen eserlerdir. Araştırma kapsamında tespit edilen *Kına (Gına) Övme* notası aşağıdaki gibidir.

Çattılar Gazan Daşını
(Kına Övme)

Yöresi: Afyonkarahisar/ İncehisar/ Alanyurt Köyü
Kaynak Kişi: Asiye Sarı
Tespit Tarihi: 15.07.2018

Derleyen: Servet Yaşar
Notalayan: Süleyman Arıkan
Süresi: ♩ 80

Çat tı lar ga zan da şı nı
Düz dü ler ge lin ba şı nı
Vur du la dü ğün a şı nı
Gız e şim gı nan gut lu ol su
Var dı ğın ev de di li dat lol sun

- 1 -

Çattılar gazan daşını
Düzdüler gelin başını
Vurdular düğün aşını
Gız eşim gınan gutlolsun
Vardığım evde dilin datlolsun

- 2 -

Alı da var moru da var
Çarşı çarşı yolu da var
Sarılacak golu da var
Gız eşim gınan gutlolsun
Vardığım evde dilin datlolsun

- 3 -

Atladı gitti eşiği
Sofrada kaldı kaşığı
Kız evlerin yakışığı
Gız eşim gınan gutlolsun
Vardığım evde dilin datlolsun

- 4 -

Gıcılar gavak gıcılar
Gavak değil oduncular
İşte geldi gınacılar
Gız eşim gınan gutlolsun
Vardığım evde dilin datlolsun

Kaynak: Yaşar, 2019: 403.

Sıra Türküsü: Alanyurt köyü ve çevresinde yapılan düğünlerde imece şeklinde gerçekleştirilen ve bir araya gelen kişilerin sırayla türkü söylemesi şeklinde ortaya konan bir uygulamadır. Genellikle aynı ezgi üzerine mani ya da türkü biçiminde birer dörtlük okunarak gerçekleştirilir. Belirlenen ezgi ise Emirdağ ve çevresinde yaygın olarak kullanılan ezgi ile benzerlik göstermektedir. *Dolanı Dolanı Yolun Olayım, Yüce Dağ Başında Bir Guru Fişne* bu uygulamaya örnek olarak karşımıza çıkmaktadır. Araştırma kapsamında Sıra Türküsü aşağıdaki gibidir.

Dolanı Dolanı Yolun Olayım

Yöresi: Afyonkarahisar/ İscehisar/ Alanyurt Köyü (Sıra Türküsü)
Kaynak Kişi: Asiye Sarı
Tespit Tarihi: 15.07.2018

Derleyen: Servet Yaşar
Notalayan: Süleyman Arıkan
Süresi: ♩ 70

Do la nı do la nı yo lun o la yım Bah çen de a
çı lan gü lün o la yım da gü lün o la yım
E ğer a nam sev di ği me ve rir se
Gur ban o lu rum sa rı sa çın te li ne sa rı te li
ne

- 1 -

Dolanı dolanı yolun olayım
Bahçende açılan gülün olayım *gülün olayım*
Eger anam sevdiğime verirse
Gurban olam sarı saçın teline *sarı teline*

- 2 -

Yaylaların serinine ben gondum
Güzeller başıma biriksin diye *toplansın diye*
Gızlar gömleğini yukardan giyer
Tombul memeleri görünsün diye *görünsün diye*

Kaynak: Yaşar, 2019: 406.

9. YÖREDE TESPİT EDİLEN HALK MÜZİĞİ ÜRÜNLERİ

Anadolu halk kültürünün en önemli parçasından birisi de halk müziğidir. İnsanoğlunun geçmişten günümüze kadar başından geçen iyi ya da kötü olayları sözel veya müzikal olarak aktardıkları önemli bir tür olarak da bilinmektedir. Bu durum göz önünde bulundurularak farklı toplumların geçmişten bugüne kadar olan yaşantılarına ışık tutmaktadır. Anadolu coğrafyasında genellikle sözlü ürünler “halk müziği” yerine “türkü” olarak adlandırılmaktadır.

Türkü kelimesinin anlam bakımından Türk’e ait olduğu bilinmektedir. Köprülü çalışmasında bu konu ile alakalı şu bilgilere yer vermiştir: “Türkü kelimesinin nereden geldiğiyle ilgili çeşitli görüşler vardır. Bunlardan en önde geleni Türk kelimesine ‘i’ nispet eki eklenerek ‘türki’ elde edilmiş, bu kelime zamanla Türkçenin ses uyumuyla ‘türkü’ şeklini almıştır” (1966:210).

Türküler konu bakımından incelendiğinde, günlük yaşantımızda insanın başından geçen belli başlı olayların içeriğini oluşturduğu gözlemlenmektedir. Artun, konuya ilişkin şu bilgilere yer vermektedir:

Türkülerin konuları arasına aşk duyguları, günlük olaylardan etkilenmeler, savaşlardaki kahramanlıklar vb. girmektedir. Folklor ürünleri olarak işlenen türküler, insanımızın yaşama biçimini yansıtır. Halk edebiyatı ile halk musikisi en çok türkülerde bir araya gelir. Çünkü insanımız sevdasını, sevgisini, sevincini, tasasını, yiğitliğini, hüznünü, kederini, umutlarını, kısacası hayatının büyük bir bölümünü türkülerin diliyle söylemiştir.

Türküler insanoğlunun başına gelen olayları, bunun toplum içindeki iz ve akislerini, aşk, hasret, gurbet gibi insanların ortak duygularını, mertlik ve kahramanlık gibi milli karakteri ve tarihi olayları konu alan bir kültür hazinesidir (2015:44).

Türkülerin sınıflandırılmasında günümüze kadar birçok çalışma yapılmıştır. Yapılan araştırmalar doğrultusunda tespit edilen türkülerin konularına ve söylendikleri ortama göre sınıflandırılması doğru olacaktır. Boratav türküleri şu şekilde sınıflandırmıştır:

A. Bölümü

1. Lirik türküler:

- a) Ninniler,
- b) Aşk türküleri,
- c) Gurbet türküleri, askerlik türküleri, hapisane türküleri,
- ç) Ağıtlar,
- d) Çeşitli başkaca duygulu konular üzerine türküler.

2. Taşlama, yergi ve güldürü türküleri.

3. Anlatı türküleri:

- a) Efsane konulu türküler,
- b) Bölgelere ya da bireylere özgü konuları olan türküler,
- c) Tarihi konuları olan türküler.

B. Bölümü

4. İş türküleri.

5. Tören türküleri:

- a) Bayram türküleri,
- b) Düğün türküleri,
- c) Dinlik ve mezheplik törenlere değgin türküler,
- ç) Ağıt töreninde söylenen türküler.

6. Oyun ve dans türküleri:

- a) Çocuk oyunlarında söylenenler,
- b) Büyüklerin oyunlarında söylenenler (1992: 150-151).

9.1. Ninniler

Halk kültüründe ninniler genellikle bebekleri uyutmak için annelerinin ya da aile büyüklerinin seslendirdikleri ezgilerdir. Yapılan araştırmalara göre bazı yörelerde ninni, nenni, nen çekmek gibi kullanımları da vardır. Yardımcı'dan aktardığı bilgiye göre Artun bir çalışmasında şu bilgilere yer vermektedir:

Ninnilerin ilk söyleyeni, bestecisi kadınlardır. Musiki, ritim ve biçim ne olursa olsun ninnilerin özünde çocuğa anne sevgisini aktarma çabası vardır. Ninniler, çocuğun uzun ömürlü olması, nasibinin bol olması, nazar ve hastalıklardan korunması, bebeğin ağlamaması, uslu olması, çabuk büyümesi, gelin ya da damat olması dileği, çocuğun gelecekte mutlu olması dileklerini içeren doğaçlama söyleyişlerdir (Yardımcı'dan akt. Artun, 2004: 179).

Ninni kavramı Alanyurt köyünde nenni olarak adlandırılmaktadır. Yapılan çalışma ile tespit edilen ninni örneği notası aşağıdaki gibidir.

Çalkan Garadeniz Çalkan
(Nenni)

Yöresi: Afyonkarahisar/ İncehisar/ Alanyurt Köyü
Kaynak Kişi: Asiye Sarı
Tespit Tarihi: 15.07.2018

Derleyen: Servet Yaşar
Notalayan: Süleyman Arıkan

Çal kan Ga ra de niz çal kan
O lur ge mi ler de yel ken
Bur sa da ki E mir Sul tan
Uy ku ge tir gu zu ma

- 1 -
Çalkan Garadeniz çalkan
Olur gemilerde yelken
Bursa'daki Emir Sultan
Uyku getir yavruma

- 2 -
Nenni derim uyuturum
Uykuyunan büyütürüm
Guzularnan yürütürüm
Nenni guzum nenni

Kaynak: Yaşar, 2019: 402.

9.2. Askerlik Türküleri

Askerlik vazifesi Anadolu halk kültüründe önemli bir yere sahiptir. Zamanı gelen gençlerin askerlik vazifesi yaklaştığında çevresinde özlem, ayrılık, kavuşma gibi duyguların yoğun olarak yaşandığı bilinmektedir. Asker türküleri ise bu duyguları işleyen anonim halk müziklerindedir.

Askerin Yatağı Ottur Samandır

Yöresi: Afyonkarahisar/ İscehisar/ Alanyurt Köyü
Kaynak Kişi: Hüsnüye Efe
Tespit Tarihi: 01.03.2020

(Asker Türküsü)

Derleyen: Süleyman Arıkan
Notalayan: Süleyman Arıkan
Süresi: ♩ 100

As ke rin ya ta ğı ot tur sa man dır i ki se ne der ler
az bir za man dır az bir za man dır Üs tüm de el bi sem
ke fe nim ol sa İ ki se ne der ler a bir za man dır

- 1 -

Askerin yatağı ottur samandır
İki sene derler az bir zamandır
Üstümde elbisem kefenim olsa
İki sene derler az bir zamandır

- 2 -

Başımda kepim şemşiyem olsa
Boynumda madalyam künyem dolsa
Ayağımda ayakkabım sırat köprüm olsa
Başımda kepim şemşiyem olsa

9.3. Düğün Türküleri

Halk kültürü bağlamında önemli yer tutan öğelerden birisi de düğün türküleridir. Genellikle oyun amaçlı icra edilirler. Çalışma kapsamında yörede tespit edilen *Anam Derim Sana Anam* adlı örnek ise oyun özelliğinden ziyade gelinin baba evinden çıkmadan önce annesi, babası, dayısı, kardeşi, komşuları ve arkadaşlarına söylediği veda niteliği taşıyan ezgisel bir eserdir. Tespit edilen eserin notası aşağıda verildiği gibidir.

Anam Derim Sana Anam

Yöresi: Afyonkarahisar/ İscehisar/ Alanyurt Köyü
Kaynak Kişi: Asiye Sarı
Tespit Tarihi: 08.03.2020

Derleyen: Süleyman Arıkan
Notalayan: Süleyman Arıkan

A nam de rim sa na a nam
Sü dün em dim ga na ga na
İş te gel dim gi di yom
Hak kı nı he lal et a nam

- Annesine-

Anam derim sana anam
Südü'n içtim gana gana
İşte geldim gidiyom
Hakkını helal et anam

- Komşularına -

Ağır kilim silkemedim
Ufak çeyiz serpemedim
Hatırınızı yıktım amma
Yapam dedim yapamadım

- Babasına -

Kırk merdivan kurduğum babam
Çıksın da inmesin diye
Yad ellere attın babam
Gitsin de gelmesin diye

- Dayısına -

Al atını çekerek gel
Dön ardına bakarak gel
Sen de dayımisan
Göz yaşımı dökerek gel

- Abisine/ Kardeşine -

Dolu bardağımdı doldum boşaldım
Çayır çimenim yere döşendim
Ayrılık guşağımı gardaşım
Senden guşandım

Adı sarı donu sarı
Dizine gonmuş bir arı
Alanyurt'da yurdu belli
O da benim aslan babam

- Arkadaşlarına -

Mavi yazma bürünürdük
Çıkar çıkar görünürdük
Ayrılmayız diye güvenirdik
Ayrıldı bizi zalım felek

Not: Asiye Sarı'dan derlenen bu eser, gelinin anne evinden çıkmadan hemen önce annesi, babası, abisi/kardeşi, dayısı, komşuları ve arkadaşları ile vedalaşırken seslendirdiği ezgisel örnektir.

9.4. Ağıtlar

İnsanoğlu doğar, büyür, yaşar ve ölür. Anadolu toplumlarında ölen kişiyi hatırlamak ve hatırlatmak için ağıt yaktıkları gözlemlenmektedir. Boratav çalışmasında ağıtı: “Ağıt terimi ile bir törene bağlı olsun olmasın, acıklı bir olayı konu alan ve metni de bu olayı hatırlatmaya, bütün yoğunluğuyla yaşatmaya elverişli türkülerin bütünü anlaşılmaktadır” şeklinde ifade etmiştir (Boratav, 1982: 444).

Ağıt yakama geleneğinin Türk topluluklarında çok eski bir geçmişe sahip olduğu bilinmektedir. Konu kapsamında Artun:

Ağıt yakmanın Türk toplumunda çok eski bir geçmişi vardır. Eski Türklerin üç önemli töreni vardır. Bunlar: sığır, şölen ve yuğdur. İslamiyet’ten önceki dönemde ünlü bir kişinin ölümünden sonra yapılan ve ‘yuğ’ adı verilen dinsel yas törenlerinde ‘sagu’ denen şiirler söylenirdi. Bu şiirlerde ölünün iyilikleri, yaşarken yaptığı işler anlatılırdı (Artun, 2004: 153).

Alan araştırması kapsamında Alanyurt köyünde tespit edilen ağıt örneği notası aşağıda verildiği gibidir.

Evimizin Önü Küllük
(Ağıt)

Yöresi: Afyonkarahisar/ İscehisar/ Alanyurt Köyü
Kaynak Kişi: Asiye Sarı
Tespit Tarihi: 08.03.2020

Derleyen: Süleyman Arıkan
Notalayan: Süleyman Arıkan

- 1 -
Evimizin önü küllük
Küllüğe koşular pulluk
Genç yaşında Nazığime
Yakışır mı dulluk

9.5. Âşık Yaratmaları

Âşık, geçmişten günümüze kadar ayrılık, seveda, tasavvuf, gurbet vb. konuları işleyen ve bununla birlikte herhangi bir doğa olayı, göç gibi konular üzerine doğaçlama yapabilen, yaratmalarını kendine has tavır ve üslup özellikleri ile saz eşliğinde seslendiren halk şairi olarak tanımlanabilir.

9.6. Nefesler

Nefes, kelime anlamı olarak soluk alıp verme olarak bilinmektedir. Alevi-Bektaşî öğretisinde ise saz eşliğinde seslendirilen eserlerin genel adıdır. Yaşar, çalışmasında konu ile ilgili şu bilgilere yer vermektedir:

“Nefes kavramı; Alevi-Bektaşilerde Allah, Ehlibeyt, 12 İmam ve bu inanç doğrultusunda süregelen ilke ve inanışları kapsayan, çoğunlukla Hak Âşıkları olarak tanımlanan ozanların, olaylara bakışının kendi söylemleriyle anlattığı şiirlerdir” (2016: 48).

Tasavvufi halk müziği içerisinde değerlendirilecek olursa nefesler, şiirsel olarak farklı isimlerle alt türlere ayrılmaktadır. Aşağıda konu kapsamında Alanyurt köyünde tespit edilen *deyiş*, *semah*, *duvaz-ı imam* ve *mersiye* örneklerine yer verilecektir.

9.7. Deyişler

Deyişlerin, kelime anlamı olarak “demek-söylemek” anlamına geldiği bilinmektedir. Alevi-Bektaşî topluluklarında toplumsal olayların anlatıldığı, öğütlerin verildiği ve Kur’an-ı Kerim’den ayetlerin yer aldığı yapılan araştırmalarda karşımıza çıkmaktadır. Cem törenlerinde ise bağlama ya da kopuz eşliğinde seslendirilen bir türdür. Bu türe en çok eser *Yedi Ulu Ozan* tarafından kazandırılmıştır. Deyişlere, farklı yörelerde “deyiş”, “deme” ve “ayat” gibi isimler verildiği görülmektedir. “Anadolu’nun hemen her yöresinde rastlanan, özellikle de Alevi-Bektaşî tarikatından olan halk tasavvuf şairlerinin eylemleriyle ilgili temaları konu edinen deyişler, Alevi tekkelerinde tören sırasında bağlama eşliğinde çalınıp söylenen sözel ezgilerdir” (Yaşar, 2006: 44).

Çalışma kapsamında Alanyurt köyünde tespit edilen deyiş örneklerinin notaları şu şekildedir;

Bir Gün Başım Son Yastığa
(Deyiş)

Yöresi: Afyonkarahisar/ İscehisar/ Alanyurt Köyü
Kaynak Kişi: Ali Ekber Acar
Tespit Tarihi: 01.03.2020

Derleyen: Süleyman Arıkan
Notalayan: Süleyman Arıkan
Süresi: ♩ 75

Bir gün ba şım son yas tı ğa ko ya cak lar unut ma ha (SAZ)

İ ki kom şu ge lir bir gün so ya cak lar u nut ma ha (SAZ)

Ge zen ö lüm pa za rın da Ge lir bu gün de ya rın da Bir tah ta nın ü ze rin de

Yu ya cak lar u nut ma ha (SAZ)

Yu ya cak lar u nut ma ha (SAZ)

- 1 -

Bir gün başım son yastığa
Koyacaklar unutma ha
İki komşu gelip bir gün
Soyacaklar unutma ha
Gezen ölüm pazarında
Gelir bu günde yarında
Bir tahtanın üzerinde
Yıyacaklar unutma ha

- 2 -

Bağlanır kolun kanadın
Nutka kadir olmaz dilin
Mirascılar bütün malın
Yıyecekler unutma ha
Kan dolar gözüün içine
Söz katma sözün içine
Yarım top bezin içine
Saracaklar unutma ha

- 3 -

Felek dinlemez nazını
Kabul etmez niyazını
Beş on kişi namazını
Kılacaklar unutma ha
Bu gün kadrini bilmessin
Gidersen geri gelmezsin
Bağrın taş öğüt almazsın
Gömecekler unutma ha

- 4 -

İndirirler kara yere
Karanlık bir ıssız dere
Ne mum var nede çıra
Koyacaklar unutma ha
Ruhsati ölüm korkusu
Din islah eder herkezi
Kaldır dünyadan hevesi
Görecekle unutma ha

Bunun dışında derlenen deyişlerin listesi aşağıdaki gibidir;

İptidadan Yol Sorarsan

Kaynak Kişi: Ali Ekber Acar

Yaşı: 27

Derlendiği Yer: İscehisar/ Alanyurt köyü

Derleme Tarihi: 12.07.2018

Derleyen Kişi: Servet Yaşar

Notalayan: Süleyman Arıkan

Mihman Olduk Ceminize

Kaynak Kişi: Ali Ekber Acar

Yaşı: 27

Derlendiği Yer: İscehisar/ Alanyurt köyü

Derleme Tarihi: 12.07.2018

Derleyen Kişi: Servet Yaşar

Notalayan: Süleyman Arıkan

Muhammed Neslinden Şunda Kim Galdı

Kaynak Kişi: Ali Ekber Acar

Yaşı: 27

Derlendiği Yer: İscehisar/ Alanyurt köyü

Derleme Tarihi: 01.03.2020

Derleyen Kişi: Süleyman Arıkan

Notalayan: Süleyman Arıkan

Ceddim Kemal Dede neslim Ali'dir

Kaynak Kişi: Ali Ekber Acar

Yaşı: 27

Derlendiği Yer: İscehisar/ Alanyurt köyü

Derleme Tarihi: 01.03.2020

Derleyen Kişi: Süleyman Arıkan

Notalayan: Süleyman Arıkan

Hazret Ali Gazadan Gelirken

Kaynak Kişi: Ali Ekber Acar

Yaşı: 27

Derlendiği Yer: İscehisar/ Alanyurt köyü

Derleme Tarihi: 01.03.2020

Derleyen Kişi: Süleyman Arıkan

Notalayan: Süleyman Arıkan

9.8. Semahlar

Alevi-Bektaşî inanç kültüründe çok önemli bir yere sahip olan semahların, yine bu öğretilerde ibadet olarak kabul edildiği bilinmektedir. “Tasavvufî halk müziği ve edebiyatı ürünlerinden nefeslere, hareketin de katılmasıyla oluşmaktadır. Bu bağlamda şiir, müzik ve raks üçlüsü bir semahın oluşmasında önemli öğelerdir” (Yaşar, 2016: 124).

Semahın çıkış noktası tam olarak bilinmemekle birlikte Orta Asya Türk kültürü etkilerine rastlamak mümkündür. Konuyla ilgili Yalıtık bir çalışmada şu bilgilere yer vermiştir:

“Semahlar ilkel topluluklarda müzik eşliğinde yapılan dinsel dansların zaman içinde değişerek günümüze kadar ulaşmış şeklidir. Dinleme, işitme, duyma gibi anlamlar içeren ‘sima, sema’ kelimesinden gelen semah, Alevi-Bektaşî zümrelerin yaşam biçiminde, geleneksel hukuk anlayışında, örf, âdet, gelenek, görenek, müzik ve edebiyatında yer alan ve kökleri Orta Asya’da eski Türk inançlarına dayanan bir kültürel birikimdir. Aynı zamanda ritüel yapısıyla ait olduğu çevrelerin dinsel ibadet biçiminin bir parçasıdır. Semahlar bu yönüyle organize olmayı ve sosyal manada birlikte iş görmeyi ve özellikle hizmet sunmayı hedef alan bir ritüel uygulamadır” (2003: 285).

Yapılan alan araştırmasında Alanyurt köyünde tespit edilen semah örneklerinin notaları aşağıdaki gibidir;

Derilip Hakk Cemine Gelenler

Yöresi: Afyonkarahisar/ İncehisar/ Alanyurt Köyü
Kaynak Kişi: Ali Ekber Acar
Tespit Tarihi: 12.07.2018

(Semah)

Derleyen: Servet Yaşar
Notalayan: Süleyman Arıkan
Süresi: ♪ 120

De ri
lip te hak ce mi ne ge len
ler Bi lir
mi sin Cem cüm le den u lu
dur u lu dur
Kov i le giy be ti

Derilipte Hakk Cemine Gelenler - 2 -

di le a lan lar
Bi zim gi bi gü nah
kar dır dert li dir dert li dir

- 1 -
Derilip de Hakk Cemi'ne gelenler
Bilir misin cem cümleden uludur
Kov ile gıybeti dile alanlar
Bizim gibi günahkardır dertlidir

- 3 -
Evliya Cemi'dir saf dur, pak otur
Hemen gayret eyle bir gevher getir
Durma Muhammed'e selavat getir
Klavuzum Şah Merdan Ali'dir

- 5 -
Bir bacı meydanda cari çalarken
Kımıldeşma sakka suyu dönerken
Dedem başta hyır gülbak çekerken
Uyuyup lakırtı eden şeytan kuludur

- 2 -
Ceme gelmek murad almak nihayet
On iki erkanda okunur ayet
Evliya Cemi'dir pak olur ayet
Gerçek mümin bu dergahta ölüdür

- 4 -
Güvendeler tevhid okur hey rakip
O demde okunur dahi irakip
Buna inanmazsan işte menakıp
Okuyup yazan evliyanın dilidir

- 6 -
Mümin Müslüm diz üstüne gelince
Okunan Düvazlar tamam olunca
Hakk'ı seven ayağa kalksın deyince
O da erenlerin güzel halidir

- 7 -
Mümin Müslüm sakın ola yerine
Mümin murad ola münkir şerrine
Varacağız muhabbetin şarına
Niyaz-ı bülbülü destan gülüdür

Kaynak: Yaşar, 2019: 404-405.

Hakk Nasip Eylese
(Semah)

Yöresi: Afyonkarahisar/ İncehisar/ Alanyurt Köyü
Kaynak Kişi: Ali Ekber Acar
Tespit Tarihi: 12.07.2018

Derleyen: Servet Yaşar
Notalayan: Süleyman Arıkan

Hakk na sip ey le se (SAZ) Der ga ha var sam
(SAZ) Bir dem di va nı na (SAZ)
dur sam ya A li (SAZ)
E ğil sem e ş i ğ i ne (SAZ) ni yaz ey le sem
(SAZ) ni yaz ey le sem
Yü züm ta ba nı na sür dü ğüm za man Zer re ce gel
mez di gön lü me ğü man A lim Dül dü le de bin di
ĝi za man Ö nün de de kan be rin ol sam ya A li

9.9. Mersiyeler

Mersiyeler, tasavvufi halk edebiyatında Hz. Hüseyin ve 72 yoldaşının Kerbela olarak adlandırılan bölgede Yezit ve ordusu tarafından günlerce aç ve susuz bırakılıp daha sonra da şehit edilmesi olayını konu edinen şiirler olarak bilinmektedir. Bazı mersiyelerde Hz. Ali ve Ehlibeyt sevgisi işlendiği de gözlemlenmektedir. Mersiyeler, genellikle Muharrem ayı adı verilen kutsal ayda ve bazı cem törenlerinde okunmaktadır. Bunun yanı sıra mersiyelerde Hz. Hüseyin ve yandaşlarına eziyet edenlerin adlarının lanetlendiği görülmektedir. Anadolu coğrafyasının çeşitli yörelerinde *Maktel-i Hüseyin* adıyla da bilinmektedir. Mersiyeler, ritimli ya da ritimsiz icra edilebilirler. Alanyurt köyünde tespit edilen mersiye örneği notası aşağıda verildiği gibidir.

Kevser Irmağı'nın Ulu Bekçisi (Mersiye)

Yöresi: Afyonkarahisar/ İncehisar/ Alanyurt Köyü
Kaynak Kişi: Ali Ekber Acar
Tespit Tarihi: 12.07.2018

Derleyen: Servet Yaşar
Notalayan: Süleyman Arıkan
Süresi: ♩ 76

§

u lu bek çi si Şa hım Ker be la da

Gör mez mi sin sen (Saz)

Du dak la rı şer ha şer ha ga nı yor

Şa hım Ker be la da gör mez mi sin sen

§

Kaynak: Yaşar, 2019: 413-414

9.10. Dûvaz-ı İmamlar

Duvaz kelimesi Farsçadan dilimize geçmiş bir kelimedir ve on iki sayısını ifade ettiği bilinmektedir. Duvaz-ı İmam ise On İki İmam'ı temsil eden bir ifade olup Alevi-Bektaşî topluluklarında kullanılan ve yazılan önemli şiir türlerinden birisidir. Bu türde genel olarak Alevi-Bektaşî toplumlarında büyük yer ve öneme sahip olan On İki İmamların adı geçmektedir ve bu imamların hayatlarından, yaptıklarından övgü ile bahsedilmektedir. Ayrıca On İki İmamların yanında Hz. Muhammed, Hz. Fatma, Hz. Hatice, Hacı Bektaş-ı Veli, On Dört Masum-u Pak ve On Yedi Kemerbestlerin isimlerinin geçtiği örneklere de çok sık rastlanmaktadır. Bu türde en çok öne çıkan ozanlar ise *Hatai* ve *Pir Sultan Abdal* olarak görülmektedir. Duvaz imamlar cem ayini sırasında üç tane art arda bağlanarak seslendirilir. Seslendirme sırasında yaygın olarak bağlama enstrümanı kullanılır. Seslendirilen ezgilerin her yöreye has müzikal ve ritimsel özellikler taşımakta olduğu görülmüştür. Pekşen konuyla ilgili olarak şunlara yer vermektedir:

“Duvaz imamda On İki İmamların adlarının geçmekte olduğunu ve buna ek olarak İmam Mehdi'den sonra Hz. Hatice, Hz. Fatıma, Pir Hacı Bektaş Veli'nin adlarından sonra, duvaz imamı yazan şairin müşdidinin adının geçtiğini vurgulamıştır. Ayrıca bazı şiirlerde bu kişilerin ardından On Dört Masum-u Pak ile On Yedi Kemerbestlerin adının da geçmekte olduğu görülmektedir” (2016: 51).

Çalışma Alanyurt köyünde derlenen duvaz-ı imam örnekleri cem törenlerinde kurban kesilirken okunan duvaz-ı imamlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda yörede seslendirilen bu eserlere kurban duvaz-ı imamı adı verilmektedir. Konu kapsamında tespit edilenin notaları şu şekildedir;

Muhammed Ali'yi Candan Sevenler

Yöresi: Afyonkarahisar/ İscehisar/ Alanyurt Köyü (Kurban Duvaz-ı İmamı)
Kaynak Kişi: Ali Ekber Acar
Tespit Tarihi: 12.07.2018

Derleyen: Servet Yaşar
Notalayan: Süleyman Arıkan
Süresi: ♩ 150

Mu ham med A li yi can dan se ven ler
Gur ba nı nız ga bul ol sun e ren ler
El bağ la yıp di va nı na du ran lar
Gur ba nı nız ga bul ol sun e ren ler
Bu kur ba nın as lı ner gis ten gel di
Dört me la yık gel di gis me tim böl dü

Muhammed Ali'yi Candan Sevenler - 2 -

- 1 -

Muhammed Ali'yi candan sevenler
Kurbanınız kabul olsun erenler
El bağlayıp bir ikrarda duranlar
Kurbanınız kabul olsun erenler

- 2 -

Bu kurbanın aslı nergisten geldi
Dört melaik geldi kısmetin böldü
Kırkların ceminde erkani gördü
Kurbanınız kabul olsun erenler

- 3 -

Kaynar kaynar kazanı taşırır
Ateş mürşit olmuş onu pişirir
Kurban tek değildir eşin getirir
Kurbanınız kabul olsun erenler

- 4 -

İmam Ali kurban eder kurbana
Hizmet eder Hıdır Abdal Sultan'a
İhlas ile getirilsin meydana
Kurbanınız kabul olsun erenler

- 5 -

Hasan Hüseyin Zeynel'dir Şah'ım
Bakır Cafer Kazım Rıza'dır mahım
Taki Naki Askeri Mehdi penahım
Kurbanınız kabul olsun erenler

- 6 -

Seyit Ali himmet aldı pirinden
Yazı yazsam kurbanın kanından
Muhammed Ali'nin alın nurundan
Kurbanınız kabul olsun erenler

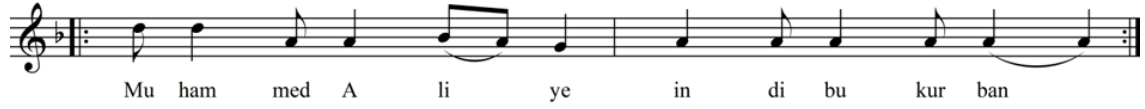
Kaynak: Yaşar, 2019: 416-417.

Akıl Ermez Yaradan'ın Sırrına

Yöresi: Afyonkarahisar/ İncehisar/ Alanyurt Köyü (Kurban Duvaz-ı İmamı)
Kaynak Kişi: Ali Ekber Acar
Tespit Tarihi: 01.03.2020

Derleyen: Süleyman Arıkan
Notalayan: Süleyman Arıkan
Süresi: ♪ 150

Akıl Ermez Yaradan'ın Sırrına - 2 -

Ca fe ri Sa dı kın pos tun da i dim (SAZ)

Mu sa Ka zım Rı za ya in di bu kur ban

- 1 -

Akıl ermez yaradanın sırrına
Muhammed Ali'ye indi bu kurban
Kurban olam kudretinin nuruna
Hasan Hüseyin'e indi bu kurban

- 2 -

O! İmam Zeynel'in destinde idim
Muhammed Bakır'ın dostunda idim
Caferi Sadık'ın postunda idim
Musa Kazım Rıza'ya indi bu kurban

- 3 -

Muhammed Taki'nin nurunda idim
Ali-ül Naki'nin sırrında idim
Hasan-ül askerinin darında idim
Muhammed Mehdi'ye indi bu kurban

- 4 -

Aslı Şah-ı Merdan, Güruh-u Naci
Gerçeğe bağlıdır bu yolun ucu
Senede bir kurban talibin borcu
Piri tarikata indi bu kurban

- 5 -

Tarikattan hakikata erenler
Cennet-i alaya hülle serenler
Muhammed Ali'nin yüzün görenler
Erenler aşkına indi bu kurban

- 6 -

Şah Hatayi'm eder bilir mi her can
Kurbanın üstüne yürüdür erkân
Tırnağın tesbih kanında mercan
Mümin müslümlerle indi bu kurban

10. ALANYURT KÖYÜNDE TESPİT EDİLEN HALK MÜZİĞİ ÖRNEKLERİNİN SÖZEL VE MÜZİKAL DEĞERLENDİRİLMESİ

Araştırmanın bu bölümünde Alanyurt köyünde tespit edilen anonim halk müziği ve âşık yaratmalarının konu ve seslendirildiği ortam bakımından tasnifi yapılmıştır. Tasnif edilen eserlerin sözel ve müzikal analiz tabloları oluşturulup yorumlanmıştır.

Tablo 1: Alanyurt Köyünde Tespit Edilen Anonim Halk Müziği Örneklerinin Analizi

Alanyurt Köyünde Tespit Edilen Anonim Halk Müziği Örnekleri									
No	Eser Adı	Sözel Analiz				Müzikal Analiz			
		Konu	Nazım Biçimi	Nazım Birimi	Hece Ölçüsü	Makam Dizisi	Ritmik Yapısı	Metrik Yapısı	Biçimi
1	Çattılar Gazan Daşını	Eğlence	Türkü	3'lük	8'li	Hüseyni	4/4	-	a
2	Çalkan Gara Deniz Çalkan	-	Türkü	4'lük	8'li	Çargah	Serbest	-	a 1
3	Dolanı Dolanı Yolun Olayım	Sevda	Türkü	4'lük	11'li	Hicaz	2/4	-	a
4	Yüce Dağ Başında Bir Guru Fişne	Sevda	Türkü	4'lük	11'li	Hicaz	2/4	-	a
5	Askerin Yatağı Ottur Samandır	Asker	Türkü	4'lük	11'li	Uşşak	4/4	-	A(a+b)
6	Evimizin Önü Küllük	Ölüm	Ağıt	4'lük	8'li	Uşşak	Serbest	-	a
7	Anam Derim Sana Anam	Ayrılık	Ağıt	4'lük	8'li	Uşşak	Serbest	-	a

Alanyurt köyünde yapılan derleme çalışmasında 1 adet ninni, 1 adet asker türküsü, 1 adet kına türküsü, 2 adet ağıt ve 2 adet sıra türküsü olmak üzere toplamda 6 adet anonim halk müziği örneği tespit edilmiştir.

Tablo 2: Alanyurt Köyü Anonim Halk Müziği Örneklerinin Nazım Birimi Yüzdeleri

Nazım Birimi	Adet	Yüzde
3'lük	1	%14,28
4'lük	6	%85,68
Genel Toplam	7	100

Alanyurt köyünde tespit edilen anonim halk müziği örneklerinin nazım birimi bakımından bir değerlendirmesi yapıldığında; sık görülen 4'lük birim %85,68 oranındayken, 3'lük birimin %14,28 oranında olduğu gözlenmiştir.

Tablo 3: Alanyurt Köyü Anonim Halk Müziği Örneklerinin Hece Ölçüsü Yüzdeleri

Hece Ölçüsü	Adet	Yüzde
8'li	4	%57,12
11'li	3	%42,84
Genel Toplam	7	100

Alanyurt köyünde tespit edilen anonim halk müziği örneklerinin hece ölçüsü bakımından bir değerlendirmesi yapıldığında 8'li hece ölçüsü %57,12 oranında, 11'li hece ölçüsü ise %42,84 oranında dağılım göstermektedir.

Tablo 4: Alanyurt Köyü Anonim Halk Müziği Örneklerinin Makam Dizisi Yüzdeleri

Makam Dizisi	Adet	Yüzde
Hüseyni	1	%14,28
Çargah	1	%14,28
Hicaz	2	%28,56
Uşşak	3	%42,84
Genel Toplam	7	100

Tespit edilen eserlerin hüseyini, çargah, hicaz ve uşşak makam dizilerine sahip olduğu görülmektedir. Eserlerin makamsal yüzdeleri değerlendirildiğinde ise uşşak makam dizisi %42,84 oranında, hicaz makam dizisi 28,56 oranında, hüseyini ve çargah makam dizileri ise %14,28 oranında dağılım göstermiştir.

Tablo 5: Alanyurt Köyü Anonim Halk Müziği Örneklerinin Ritmik Yapı Yüzdeleri

Ritmik Yapı	Adet	Yüzde
2/4	2	%28,56
4/4	2	%28,56
Serbest	3	%42,84
Genel Toplam	7	100

Tablo 6'ya göre bir değerlendirme yapıldığında 2/4, 4/4, serbest ritmik yapıların eşit olarak %28,56 oranında dağıldığı tespit edilmiştir. Bunun yanında serbest ritimli eserlerin oranı %42,84'tür.

Tablo 6: Alanyurt Köyü Anonim Halk Müziği Örneklerinin Biçim Yapısı Yüzdeleri

Biçim Yapısı	Adet	Yüzde
A(a+b)	1	%14,28
A	6	%85,71
Genel Toplam	7	100

Yörede tespit edilen anonim halk müziği örneklerinin biçimsel analizi yapıldığında, eserlerin %85,71 oranında bir cümleli olduğu, geriye kalan %14,28'lik kısmın ise iki cümleden meydana gelen bir bölümlü biçim yapısına sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 7: Alanyurt Köyü Anonim Halk Müziği Örneklerinin Uzun Hava ve Kırık Hava Bakımından Oranlarının Değerlendirilmesi

Form	Adet	Yüzde
Uzun Hava	3	%42,84
Kırık Hava	4	%57,12
Genel Toplam	7	100

Yörede tespit edilen anonim halk müziği örneklerinin %42,84'ü uzun hava, %57,12'sinin ise kırık hava formunda icra edildiği görülmektedir.

Tablo 8: Alanyurt Köyünde Tespit Edilen Âşık Yaratmaları Örneklerinin Analiz Tablosu

Alanyurt Köyünde Tespit Edilen Âşık Yaratmaları Örnekleri										
No	Eser Adı	Konu	Sözel Analiz				Müzikal Analiz			
			Nazım Biçimi	Nefes Alt Türü	Nazım Birimi	Hece Ölçüsü	Makam Dizisi	Ritmik Yapısı	Metrik Yapısı	Biçimi
1	Bir Gün Başın Son Yastığa	Tasavvuf	Nefes	Deyiş	4'lük	8'li	Hüseyni	10/8	2+3+2+3	A(a+b)
2	İptidadan Yol Sorarsan	Tasavvuf	Nefes	Deyiş	4'lük	8'li	Hüseyni	10/8	2+3+2+3	A(a+b)
3	Mihman Olduk Ceminize	Tasavvuf	Nefes	Deyiş	4'lük	8'li	Uşşak	10/8	2+3+2+3	A(a+b)
4	Muhammed Neslinde Şunda Kim Galdı	Tasavvuf	Nefes	Deyiş	4'lük	11'li	Uşşak	10/8	3+3+2+2	a
5	Ceddim Kemal Dede	Tasavvuf	Nefes	Deyiş	4'lük	11'li	Hüseyni	4/4	-	A(a+b)
6	Hız. Ali Mezarlıktan Gelirken	Tasavvuf	Nefes	Deyiş	4'lük	11'li	Uşşak	4/4	-	a
7	Derilipte Hakk Cemine Gelenler	Tasavvuf	Nefes	Semah	4'lük	11'li	Uşşak	9/8	2+2+2+3	A(a+b)
8	Hakk Nasip Eylese	Tasavvuf	Nefes	Semah	4'lük	11'li	Uşşak	2/4	-	AB
9	Kevser Irmağının Ulu Bekçisi	Tasavvuf	Nefes	Mersiy e	4'lük	11'li	Hüseyni	4/4	-	A(a+b)
10	Muhammed Ali'yi Candan Sevenler	Tasavvuf	Nefes	Duvaz-1 İmam	4'lük	11'li	Hicaz	10/8	3+3+2+2	AB
11	Akıl Ermez Yaradan'ın Sırrına	Tasavvuf	Nefes	Duvaz-1 İmam	4'lük	11'li	Hicaz/ Uşşak	10/8	3+3+2+2	AB

Çalışma kapsamında elde edilen âşık yaratmaları genel anlamda nefes başlığı altında değerlendirildiğinde, 6 adet deyiş, 2 adet semah, 2 adet duvaz-1 imam ve bir adet mersiye olmak üzere toplamda 11 adet eser tespit edilmiştir.

Tablo 9: Alanyurt Köyü Âşık Yaratmaları Örneklerinin Nazım Birimi Yüzdeleri

Nazım Birimi	Adet	Yüzde
4'lük	11	%100
Genel Toplam	11	100

Yörede tespit edilen âşık yaratmalarının nazım birimi olarak değerlendirildiğinde, eserlerin tamamının 4'lükler halinde yazıldığı görülmüştür.

Tablo 10: Alanyurt Köyü Âşık Yaratmaları Örneklerinin Hece Ölçüsü Yüzdeleri

Hece Ölçüsü	Adet	Yüzde
8'li	3	%27,27
11'li	8	%72,72
Genel Toplam	11	100

Alanyurt köyünde tespit edilen âşık yaratmaları örneklerinin hece ölçüsü bakımından bir değerlendirmesi yapıldığında 8'li hece ölçüsü %27,27 oranına, 11'li hece ölçüsü ise %72,72 oranında dağılım göstermektedir.

Tablo 11: Alanyurt Köyü Âşık Yaratmaları Örneklerinin Makam Dizisi Yüzdeleri

Makam Dizisi	Adet	Yüzde
Hüseyini	4	%36,36
Hicaz	2	%18,18
Uşşak	5	%45,45
Genel Toplam	11	100

Tespit edilen eserlerin hüseyini, hicaz ve uşşak makam dizilerine sahip olduğu görülmektedir. Eserlerin makamsal yüzdeleri değerlendirildiğinde ise uşşak makam dizisi %45,45 oranında, hüseyini makam dizisi ise %36,36 oranında, hicaz makam dizisi %18,18 oranında dağılım göstermektedir.

Tablo 12: Alanyurt Köyü Âşık Yaratmaları Örneklerinin Ritmik Yapı Yüzdeleri

Ritmik Yapı	Adet	Yüzde
2/4	1	%9,09
4/4	3	%27,27
9/8	1	%9,09
10/8	6	%54,54
Genel Toplam	11	100

Tablo 13'e göre bir değerlendirme yapıldığında, sık görülen 10/8'lik yapı %54,54 oranında, 4/4'lük yapı %27,27 oranında, 2/4'lük ve 9/8'lik yapılar ise 9,09 oranında dağılım göstermektedir.

Tablo 13: Alanyurt Köyü Âşık Yaratmaları Örneklerinin Biçim Yapısı Yüzdeleri

Biçim Yapısı	Adet	Yüzde
A(a+b)	8	%72,72
AB	3	%27,27
Genel Toplam	11	100

Yörede tespit edilen âşık yaratmaları örneklerinin biçimsel analizi yapıldığında, eserlerin %72,72 oranında iki cümleden meydana gelen bir bölümlü biçim yapısına sahip olduğu, %27,27'sinin ise iki bölümden meydana geldiği görülmektedir.

Tablo 14: Alanyurt Köyü Âşık Yaratmalarının Örneklerinin Uzun Hava ve Kırık Hava Bakımından Oranlarının Değerlendirilmesi

Form	Adet	Yüzde
Kırık Hava	11	%100
Genel Toplam	11	100

Yörede tespit edilen âşık yaratmaları incelendiğinde, tamamının kırık hava formunda icra edildiği görülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışma kapsamında Afyonkarahisar'a bağlı olan İscehisar ilçesinin Alanyurt köyünde tespit edilen Anadolu halk kültürü bağlamında müzik pratiklerine yer verilmiştir. Bu çalışma ile birlikte yörenin sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel yapılarına, bunun yanı sıra halk kültürü ve halk müziği örneklerine detaylı olarak yer verilmiştir. Ayrıca tespiti yapılan halk müziği örneklerinin sözel ve müzikal analizlerine de çalışma kapsamında yer verilmiştir.

Yörede tespit edilen halk müziği örnekleri incelendiğinde, anonim halk müziği ve âşık yaratmaları özelliklerine sahip oldukları görülmektedir. Anonim halk müziği örnekleri Dügün Türküleri, Asker Türküsü ve Ninniler alt başlıklarında değerlendirilmiş ve tespit edilen ürünlerin konu ve icra edildikleri ortamlar bakımından detaylı değerlendirilmesi yapıldıktan sonra tasnifi yapılmıştır. Âşık yaratmaları ise Nefes üst başlığında Deyiş, Semah, Mersiye ve Duvaz-ı İmamlar alt başlıklarında tasnif edilmiştir.

Alanyurt köyünde anonim halk müziği başlığı altında; “Çalkan Gara Deniz Çalkan” adlı bir ninni örneği, “Askerin Yatağı Ottur Samandır” adlı bir asker türküsü örneği, “Çattılar Gazan Daşını” adlı bir kına türküsü örneği, “Dolanı Dolanı Yolun Olayım, Yüce Dağ Başında Bir Guru Fişne” adlı iki adet sıra türküsü örneği ve “Anam Derim Sana Anam, Evimizin Önü Küllük” adlı iki adet de ağıt örneği tespit edilmiştir. Yörede tespit edilen bu eserlerin bir kaçına daha önce yapılan bir çalışmada da rastlanmış olup bu eserler kaynak gösterilerek çalışma kapsamına dâhil edilmiştir. Ayrıca başka bir çalışmada yer almayan eserlerin sözleri ve müzikal yapılarını gösteren notalara da bu çalışmada yer verilmiştir. Çalışma kapsamında tespit edilen eserlerin sözel ve müzikal analizlerine detaylı olarak yer verilmiş ve anonim halk müziğine ait değerlendirmeler aşağıda maddeler halinde sıralanmıştır:

- Tespit edilen anonim halk müziği örnekleri konu bakımından sevdâ, ölüm ve ayrılık konuları işlendiği görülmektedir.
- Eserler sözel açıdan ele alındığında nazım birimlerinin 3’lü kavuştaklı ve 4’lü kavuştaklı olduğu tespit edilmiştir.
- Tespit edilen eserler müzikal açıdan ele alındığında hüseyini, çargah, hicaz ve uşşak makam dizilerinde oldukları gözlemlenmektedir.
- Eserler ritim yapısı bakımından incelendiğinde 2/4-4/4-9/8-10/8’li yapılarda oldukları tespit edilmiştir.
- Tespit edilen eserler biçimsel açıdan değerlendirildiğinde genel olarak bir cümleli biçimden meydana geldiği görülmüştür. Bunun yanı sıra iki cümlenin oluşturduğu bir bölümlü eserler de gözlemlenmektedir.
- Çalışma kapsamında yörede tespit edilen Anam Derim Sana Anam adlı serbest ritimli okunan ezgi, gelinin anne evinden çıkmadan önce annesi, babası, kardeşi, dayısı, komşuları ve arkadaşlarıyla vedalaşmasını içerdiği için düğün türküleri kapsamında yer verilmiştir.

Âşık yaratmaları çerçevesinde nefesler alt başlığında; “Bir Gün Başın Son Yastığa, İptidadan Yol Sorarsan, Mihman Olduk Ceminize, Muhammed Neslinden Şunda Kim Galdı, Ceddim Kemal Dede, Hz. Ali Gazadan Gelirken” adlı altı adet deyiş örneği; “Derilpte Hakk Cemine Gelenler, Hakk Nasip Eylese” adlı iki adet semah örneği; “Kevser Irmağının Ulu Bekçisi” adlı bir adet mersiye örneği; “Muhammed Ali’yi Candan Sevenler, Akıl Ermez Yaradan’ın Sırrın” adlı iki adet duvaz-ı imam örneği tespit edilmiştir. Yörede tespit edilen bu eserlere daha önce yapılan bir çalışmada da rastlanmış olup bu eserler kaynak gösterilerek çalışma kapsamına dâhil edilmiştir. Ayrıca herhangi bir çalışmada yer almayan eserlerin sözleri ve müzikal yapılarını gösteren notalara da bu çalışmada yer verilmiştir. Araştırma kapsamında tespit edilen nefes örneklerinin sözel ve müzikal yapıları değerlendirildiğinde şu sonuçlara ulaşılmıştır:

- Âşık yaratmaları konuları bakımından incelendiğinde: öğüt, Allah sevgisi, 12 İmam sevgisi, Hz. Ali ve Ehlibeyt sevgilerinin işlendiği görülmüştür.
- Yörede tespit edilen âşık yaratmalarının sözel açıdan ele alındığında nazım birimlerinin 4’lük olduğu görülmektedir.

- Tespit edilen eserlerin genellikle 8'li ve 11'li hece ölçülerinde yazıldıkları gözlemlenmektedir.
- Eserler müzikal açıdan ele alındığında hüseyini, uşşak ve hicaz makam dizilerine sahip oldukları tespit edilmiştir.
- Ritmik yapı bakımından değerlendirildiğinde ise; 2/4-4/4-9/8 ve 10/8'lik yapılarda oldukları görülmektedir.
- Eserlerin biçimsel analizi yapıldığında genellikle iki cümleden oluşan bir bölümlü biçime sahip oldukları görülmüş, bunun yanı sıra iki bölümlü biçimin de olduğu tespit edilmiştir.

Alanyurt köyünde yaşayan halkın çoğunun Alevi-Bektaşî inanç kültürüne sahip olmaları beraberinde âşık yaratmaları ve bununla birlikte tasavvufî müzik örneklerinin de yoğun şekilde yaşamalarını sağlamıştır. Özellikle cem erkanlarında çalınıp söylenen deyiş, semah, mersiye ve duvaz-ı imamlar halkın ayrılmaz bir parçası olmuştur. Alanyurt köyünde yapılan bu araştırmalarda yöreye özgü örneklerin yanı sıra Anadolu'nun farklı yörelerinde sıklıkla icra edilen Alevi-Bektaşî inanç kültürüne ait örneklerin de seslendirildiği belirlenmiştir.

Yapılan araştırmaya göre yörede geçmişten günümüze kadar Alevi-Bektaşî inanç kültüründe gerçekleştirilen müzik örneklerine eşlik olarak genellikle kısa sap bağlama kullanıldığı belirtilmiştir. Bu durum anonim halk müziği çerçevesinde değerlendirildiğinde ise düğünlerde geçmiş yıllarda özellikle davul ve zurna gibi çalgıların eşlik ettiği görülmüştür. Bu durumla birlikte günümüzde teknolojinin gelişmesiyle birlikte davul ve zurnanın yerini elektro bağlama ve klavyenin aldığı, bunun yanı sıra kayıttan çalınan (mp3, teyp, laptop vb.) müziklerle beraber düğünün gerçekleştiği de gözlemler arasındaki yerini almıştır.

Geçmişten günümüze kadar halk bilimi alanında birçok çalışma yapılmış ve bugün yörelerin kültürel kimliklerine ve kültürel müziklerine ışık tutulmuş, gelecek nesillere aktarımını sağlamıştır. Halk bilimi ve halk kültürü bir bütün olarak düşünüldüğünde, bu bütünü oluşturan alt dallardan biri de müzik unsurlarıdır. Bu yüksek lisans tez çalışması genel anlamda Alanyurt köyünün kültürel ve inanç bağlamında varlığını sürdüren müzik pratiklerine yer vererek kalıcılığın sağlanması amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda gelecekte yapılacak olan çalışmalarda yöre hakkında daha kapsamlı sonuçların elde edilmesi öngörülmektedir. Bu çalışmanın da yapılacak araştırmalara önemli bir kaynak olacağı düşünülmektedir.

Bu tür halk kültürü ve gelenekleri ile alakalı olan çalışmaların günümüzde daha çok yapılması gerekmektedir. Özellikle kültürümüzün gelecek nesillere aktarılması açısından yazılı kaynaklar her zaman önem taşımaktadır. Bir bölgenin, bir yörenin hatta bir mahallenin bile kültürü, gelenek ve görenekleri, örf ve adetlerinin yazılı olarak kayıt altına alınması, bundan onlarca yıl sonra araştırma yapacak olan bir kişi için bulunmaz değerinde bir kaynak özelliği taşıyacaktır. Çalışmamızda da bu bilinçle hareket ederek, bir bölgenin kültürel ve gün yüzüne daha önce çıkmamış olan kültürünü kayıt altına aldık. Bu çalışmanın başka çalışmalara da örnek teşkil edeceğini düşünmekteyiz ve bu tür mikro alan çalışmalarının daha çok yapılarak kültürümüzün kayıt altına alınmasını önermekteyiz.

KAYNAKÇA

- ALTINAY, F. R. (2004). *Cumhuriyet Döneminde Türk Halk Müziği* (Kitaplar, Makaleler, Nota Yayınları). İzmir: Balçova Kaymakamlığı.
- ARTUN, E. (2004). *Halk Kültüründe Değişimin Topluma Etkisi ve Sonuçları*. Halk Kültüründe Değişim Uluslararası Sempozyumu Bildirileri, Motif Vakfı Yayınları, İstanbul.
- ARTUN, E. (2004). *Türk Halk Edebiyatına Giriş*. İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- ARTUN, E. (2015). *Anonim Türk Halk Edebiyatı Nazmı (2. Baskı)*. Adana: Karahan Kitabevi.
- BAYAR, M. (2003). *Mermerin Tarih Yazdığı Şehir İncehisar*. Afyonkarahisar: İncehisar Belediyesi Yayınları.
- BORATAV, P. N. (1992). *100 Soruda Türk Halk Edebiyatı*. İstanbul: Gerçek Yayınevi.
- BORATAV, P. N. (1982). *Folklor ve Edebiyat (2. cilt)*. İstanbul: Adam Yayınları.
- EKİCİ, S. (2013). *Gaziantep & Barak Müzik Kültürü*. Gaziantep: Logos Matbaacılık.
- GÜNAY, E. (2011). *Müzik Sosyolojisi-Sosyolojiden Müzik Kültürüne Bir Bakış*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- KAYABAŞI, O. A. (2013). *Taşeli Yöresi Geçiş Dönemleri*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- KÖPRÜLÜ, F. (1966). *Edebiyat Araştırmaları*. TTK yayınları. Ankara.
- ÖRNEK, S. V. (2000). *Türk Halk Bilimi (2)*. Ankara: Kültür Bakanlığı.
- PEKŞEN, G. (2016). Tokat'ta Yaşayan Alevilerin Cem Ritüellerinde İcra Edilen Müzik Örnekleri. *Alevilik-Bektaşilik Araştırmaları Dergisi*, cilt:- (Sayı:7), s: 42-59.
- SEÇİNTİ, M. S. (2014). *Gaziantep İslahiye İlçesi Halk Kültüründe Geçiş Dönemleri* (Doğum, Evlenme, Ölüm) (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). T.C. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Gaziantep.
- YAŞAR, S. (2016). *Diyarbakır Yöresi Türkmen Alevileri*. Afyonkarahisar: Kocatepe Akademi Yayınları.
- YAŞAR, S. (2018). *Emirdağlı Gurbetçi Bir Ozan Fakı Edeer*. Afyonkarahisar: Afyonkarahisar Belediyesi Kültür Yayınları.
- YAŞAR, S. (2019). *Sanat ve Müzik Ansiklopedisi-Afyonkarahisar Geleneksel Halk Müziği*, C.3. Ankara: Uyum Ajans.

Online Kaynaklar

- <https://www.iscehisar.bel.tr/sayfa-8-cograf-yapi.html>, 09.03.2020.
- <https://www.resimler.tv/resim325.htm> (Erişim Tarihi: 09.03.2020).
- <https://www.iscehisar.bel.tr/sayfa-1-tarihce.html>, 09.03.2020.
- İncehisar İlçesinden Coğrafi Konumu, (<https://www.iscehisar.bel.tr/sayfa-8-cograf-yapi.html>), Erişim Tarihi: 09.03.2020.

Görüşme Yapılan Kaynak Kişilerin Listesi

Not: Aşağıda yer verilen tablo ve resimler kaynak kişilerin sözlü izinleri alınarak hazırlanmıştır.

Adı Soyadı: *Kamil EFE*

Yaşı: 72

Mesleği: Çiftçi

Köy: Alanyurt köyü

Konuşma Tarihi: 08.03.2020

Konuşma Yeri: Kaynak Kişi Evi

Adı Soyadı: *Hüsniye EFE*

Yaşı: 62

Mesleği: Ev Hanımı

Köy: Alanyurt köyü

Konuşma Tarihi: 08.03.2020

Konuşma Yeri: Kaynak Kişi Evi

Adı Soyadı: *Kıymet ŞEN*

Yaşı: 74

Mesleği: Emekli

Köy: Alanyurt köyü

Konuşma Tarihi: B. T.

Konuşma Yeri: Telefon Görüşmesi

Adı Soyadı: *Menekşe ARIKAN*

Yaşı: 65

Mesleği: Ev Hanımı

Köy: Alanyurt köyü

Konuşma Tarihi: B. T.

Konuşma Yeri: Telefon Görüşmesi

Adı Soyadı: *Asiye SARI*

Yaşı: 60

Mesleği: Çitçi

Köy: Alanyurt köyü

Konuşma Tarihi: 08.03.2020

Konuşma Yeri: Kaynak Kişi Evi

Adı Soyadı: *Mehmet ACAR*

Yaşı: 50

Mesleği: Memur

Köy: Alanyurt köyü

Konuşma Tarihi: 01.03.2020

Konuşma Yeri: Kaynak Kişi Evi

Adı Soyadı: *Selma ACAR*

Yaşı: 44

Mesleği: Ev Hanımı

Köy: Alanyurt köyü

Konuşma Tarihi: 01.03.2020

Konuşma Yeri: Kaynak Kişi Evi

Adı Soyadı: *Ali Ekber ACAR*

Yaşı: 27

Mesleği: Serbest Meslek- Zakir

Köy: Alanyurt köyü

Konuşma Tarihi: 01.03.2020

Konuşma Yeri: Kaynak Kişi Evi